עין משפט
נר מצוה

ח א מיי׳ פרק ה מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ג:
ט ב מיי׳ פ״א מהלכות פסולי מוקדשין הלכה ט:
י ג מיי׳ שם הלכה ח:

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הַחַטָּאת בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר תִּשָּׁחֵט הָעֹלָה תִּשָּׁחֵט הַחַטָּאת לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא:
ויקרא ו, יח
2. וְסָמַךְ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַחַטָּאת וְשָׁחַט אֶת הַחַטָּאת בַּמָּקוֹם הָעֹלָה:
ויקרא ד, כט
3. וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר וְשָׁחַט אֹתוֹ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הָעֹלָה לִפְנֵי יְהוָה חַטָּאת הוּא:
ויקרא ד, כד
4. וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי יְהוָה וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת דָּמוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:
ויקרא א, יא

גליון הש״ס

גמ׳ כלום מצינו טפל חמור. עי׳ כ״ק דף קא ע״א תוד״ה לא:

מוסף רש״י

והלא כבר נאמר כו׳ תשחט החטאת. והא נמי בכלל שאר חטאות הוא: לקבוע לו מקום. דאנה עליו הכתוב לעכב: או אינו אלא. לכך יצאה שזה טעון צפון. ולא אחר ומה אני מקייים במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת בצפון דאי נמי הכתוב לעכב: תלמוד לומר. פסוק אליבי: ושחט את החטאת. ללמד, זה בנה אב לכל החטאות ללמד עליהן שיטעון צפון: שעיר נחשון. שהקריבו הנשיאים שעירי חטאת חמוכת המזבח, ולהכי נקט נחשון דהוא הראשון, והיהו ממעבר לאין טעונין צפון, דלא נאו על חטאת כשאר חטאת (מנחות נה:) לרבות שעיר נחשון לסמיכה. שהרי הוא נמי שעיר נשיא, ואי קשיא לך הא דתנן כל קרבנות היחיד טעונין סמיכה, והאי נמי קרבן יחיד הוא ומה לי קרא, אפילו הכי איצטריך קרא לרבויי לסמיכה, דשעה מדורות לא לעכבן. אלא מדאיצטריך לרבויי לסמיכה ב״מ שעה מדורות, כלומר שעיר נחשון משעיר נשיא לא לעכבן, הלכך איצטריך שעיר נשיא לאחויי שעיר נחשון לסמיכה, ואכתי אפילו לא טעונים קרא לא תיתי שעיר נחשון בכנין אב בצפון ולא איצטריך לטעוטי בצפון. אבל השוחט בצפון: בצפון. אבל השוחט וטעון בדרום ושוחט בסכין אחורה: שכן קבע לו כלי. סכין, דשחיטה כתיב ביה, וכשחיטה כתיב (בראשית כב) ויקח את המאכלת לשחוט את בנו, אבל בן עוף מליקתו בצפון: מחטאת. נמריון, דאין לו זמן קבוע וטעון צפון, וכל שכן פסח, וקפדיק מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות, וקאמר מאשם. מייתינן ליה, וקא פריך מה לאשם שכן קדשי קדשים. תאמר בפסח דקדשים קלים הוא, אלמא פסח מצפון מהאי דינא אימעטי: לאו למעוטי שוחט בצפון. דהאי מאותו דשעיר נפקא, אלא למילף דמקבל עומד בצפון, דהכי קאמר ר׳ אחיא אין השוחט בצפון אבל מקבל בצפון, ואי קשיא לר׳ אחיא אימא אותו בצפון ולא מקבל בצפון, תרץ מסתברא דמעוטא אושחט דסמיך ליה קאי, דכתיב ושחט אותו, מדלא ממעטינן אלא אותו מכלל דמקבל בצפון (שם נו. וש״מ שם):

הגה״ה אותו בצפון ולא שוחט בצפון. תימה ל״ל קרא הא אפילו לפני ה׳ לא בעי כדדרשינן לעיל ברישא כל הפסולין (דף נב:) בן הבקר לפני ה׳ ולא שוחט לפני ה׳ ואם לומר דהכא סובר כר״ש התימני דדרשא התם הא׳ כתוב [ל] בענין אחר:

מה לבן צאן שכן קבע לו כלי.

ותימה דלא פריך הכי בפ״ק דקדושין (דף לו:) [לא]ומה בן צאן שלא קבע לו כהן לשחיטתו קבע לו כהן להזאתו בן עוף שקבע לו כהן במליקתו אינו דין שיקבע לו כהן בהזאתו ואם לומר דהתם דכל [לב] דינו בכהן לא שייך למיפרך מכלי ולא״כ [לג] כיון דהדין הוי מהזאה לא שייך למיפרך מכלי דשחיטה ואי״ת ולעביד הכא קל וחומר ממקום ומה בן צאן שלא קבע לו מזבח בשחיטתו קבע לו מקום לפון בן עוף שקבע לו מזבח במליקתו כדדרשינן (לקמן דף סה.) מה הקטרה בראשו של מזבח אף מליקה אינו דין שיקבע לו לפון [לד] וזה אין לומר דסד״א דבן עוף כיון דחטאת קרייה רחמנא ליבעי לפון דזאת [לה] תורת החטאת דשמא דזאת תורת לא הוי אלא לנשחטות [לו]: אלא אין שוחט בצפון אבל מקבל בצפון. תימה הא נמי מדרבי אחיא נפקא מדאיצטריך למעוטי שוחט מכלל דמקבל בצפון דאי לא דמקבל בצפון למה לי קרא למעוטי שוחט כדקאמר רבי אחיא לפי שאינו שמקבל בצפון יכול אף זה כן ושמא רבי אחיא דריש ונקח לו יקח אבל אחר לא דרשינן ליה: קבלה נמי למצוה אשכחן. פי׳ בקונטרס כדאמר אבל מקבל בצפון וקשה דמאותו דכתיב גבי עולה דרשינן ולא שוחט בצפון ומאותו דכתיב גבי חטאת דרשינן אבל מקבל בצפון וא״כ מקבל למצוה בעולה מנא לן וגבי אשם לריכי תרי קראי למצוה לקבלה ומקבל ועוד [לז] עיכובא במקבל בחטאת מנא לן דלא מצינו שאינה אלא על השחיטה ועל הקבלה אבל לא על המקבל וי״ל מכיון דאשכחן למצוה [לח] מקבל כקבלה ה״ה לעכב וכי האי גוונא אמרינן בפ״ק (לעיל ד.) גאמרה זביחה בחטאת וגאמרה זביחה בשלמים מה התם לא חלקת כו׳:

[לא] וכי מכאן אתה למד והלא [א]כבר נאמר [1]במקום אשר תשחט העולה תשחט החטאת הא למה יצא לקבוע [א] לו מקום שאם לא שחטה בצפון פסול אתה אומר לכך יצא או אינו אלא שזה טעון צפון ואין אחר טעון צפון תלמוד לומר [2]ושחט את החטאת במקום העולה זה בנה אב לכל חטאות שיהו טעונות צפון אשכחן שעיר נשיא בין למצוה [ב]בין לעכב שאר חטאות נמי אשכחן למצוה לעכב מנא לן דכתיב בכשבה וכתיב בשעירה אלא אותו למה לי מיבעי ליה לכדתניא [ג] [3]אותו בצפון ואין שעיר נחשון בצפון ותניא [ג] [7]וסמך ידו על ראש השעיר לרבות שעיר נחשון לסמיכה דברי ר׳ יהודה ר׳ שמעון אומר [ד]לרבות שעירי עבודת כוכבים לסמיכה ס״ד אמינא הואיל ואיתרבו לסמיכה איתרבו נמי לצפון קא משמע לן מתקיף לה רבינא הניחא לר׳ יהודה לר״ש מאי איכא למימר א״ל מר זוטרא בריה דרב טבי [ה] לרבינא ולר׳ יהודה מי ניחא למאי דאיתרבי איתרבי ומאי דלא איתרבי לא איתרבי וכי [ה] תימא אי לא מעטיה קרא הוה אמינא תיתי בבנין אב אם כן [ו] סמיכה גופה תיתי מבנין אב אלא מדורות [ז] לא גמרי׳ ה״נ מדורות לא גמרינן ואלא אותו [ח] בצפון ואין שוחט בצפון שוחט מדרבי אחיא נפקא דתניא [ט]ר׳ אחיא אומר [4]ושחט אותו על ירך המזבח צפונה מה תלמוד לומר לפי שמצינו עומד [ט] בצפון ומקבל בצפון ואם עמד בדרום וקיבל בצפון [כ]פסול יכול אף זה כן ת״ל אותו אותו בצפון ואין השוחט [ג]בצפון אלא אותו בצפון ואין בן עוף בצפון [ו] [ז]דתניא יכול יהא בן עוף טעון צפון ודין הוא ומה בן צאן שלא קבע לו כהן קבע לו צפון בן עוף שקבע לו כהן אינו דין שיקבע לו צפון ת״ל אותו מה לבן צאן שכן קבע לו כלי אלא אותו בצפון ואין פסח בצפון [יא] דתניא [יב]ר׳ אליעזר בן יעקב אומר יכול יהא פסח טעון צפון ודין הוא ומה עולה [יב] שכן לא קבע לו זמן לשחיטתו קבע לו צפון פסח שקבע לו זמן לשחיטתו אינו דין שיקבע לו צפון ת״ל אותו [ט]מה לעולה שכן כליל מחטאת [ט]מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות מאשם מה לאשם שכן קדשי קדשים מכולן נמי שכן קדשי קדשים לעולם כדאמרן מעיקרא אותו בצפון ואין שוחט בצפון ודקשיא לך מדרבי אחיא נפקא [יג] לן לאו למעוטי שוחט בצפון אלא אין שוחט בצפון אבל מקבל בצפון מקבל מלקח [יד] ולקח נפקא לקח ולקח לא משמע ליה אשכחן שחיטה בעולה [טו] למצוה קבלה נמי למצוה אשכחן שחיטה וקבלה לעכב מנלן אמר רב אדא בר אהבה ואיתימא רבה בר שילא ק״ו ומה חטאת הבאה מכח עולה מעכבת עולה שבאה חטאת מכחה אינו דין שמעכבת מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות אמר רבינא הא קשיא ליה לרב אדא בר אהבה [פ] כלום מצינו [ט]טפל חמור מן העיקר אמר ליה מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא ולא

[לב] ולקח כדלעיל: ה״ג אלא אותו בצפון ואין בן עוף בצפון דתניא יכול יהא בן עוף טעון צפון ודין הוא כו׳ ת״ל אותו מה נבן לאן כו׳: ואין בן עוף. מליקת תורין ובני יונה: שלא קבע לו כהן. דשחיטה בזר כשרה: בן עוף קבע [לג] לו כהן. [דכתיב] והקריבו הכהן אל המזבח ומלק את ראשו וגו׳ (ויקרא ה): שכן קבע לו כלי. סכין לשחיטה מויקח את המאכלת (לקמן דף נז:) והתם עולה הואי וכן מזרק לקבל תאמר בבן עוף שנמלק בצפורן: ולא פסח בצפון. דלא תתייה בקל וחומר הואיל וקבע זמן לשחיטתו בין הערבים יקבע לו מקום נמי לצפון: מדרבי אליעזר בן יעקב נפקא לא גרס אלא הכי גרסינן ולא פסח בצפון דתניא רבי אליעזר בן יעקב אומר כו׳ וכן מצאתיה בספרים הראשונים: אינו דין שיקבע לו לפון תלמוד לומר מחטאת. אי לאו דמעטיה הוה מייתינן ליה מחטאת שאינה כליל וטעונה לפון: מכולהו נמי שכן קדשי קדשים. כלומר ואי בעי לאתויי נמי מכולהו במה הלך איכא למיפרכיה להא פירכא שכן קדשי קדשים: לאו למעוטי שוחט בצפון. אותו דגבי שעיר לאו למעוטי שוחט בצפון קאמרי דודאי מאותו דרבי אחיא נפקא אלא לרבויא מדוקיא דמיעוטא דשוחט בצפון דמקבל בצפון אותו בצפון ואין שוחט בצפון אבל מקבל בצפון: קבלה נמי אשכחן. כדאמרן אבל מקבל בצפון: הא קשיא ליה. כלומר מהאי טעם דייק קל וחומר דידיה: טפל חמור מן העיקר. למד חמור מן המלמד כגון חטאת שבאה מכח עולה דעיקר לפון בעולה כתיב: והרי

מסורת הש״ס

[ה] מנחות נה:, [ו] עיין תוס׳ פסחים יא. ד״ה קוצרין, [ז] מנחות נה:], [ח] [סס ולפ:]: ת״כ ויקרא חובה פרשי׳ ו ה״ח, [ט] ת״כ שם וע״ש פ״י ה״ג, [י] [מנחות נו.] ת״כ ויקרא נדבה פרש׳ ה ה״ז, [כ] ת״כ שם ה״ה, [ל] ת״כ שם ה״ו, [מ] [לקמן סג. מנחות ח:], [נ] [לקמן סג. מנחות לא: בכורות יד:], [ס] [ועיין תו׳ קידושין לו: ד״ה ומה]:

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה סמיכה גופה וכו׳ על ראשו ובנין אב כל״ל ותיבת אלא נמחק:

שינויי נוסחאות

א] נ״א לקבעו (כ״י צ. שמב״י וב״ש). נ״א לקובעו חובה (כ״י ר״א). נ״א לעכב (שמב״י). וכולן הנ״ל ליתא תיבות לו מקום: ב] תיבת לכדתניא ליתא בכ״י נ״ל) וכ״ס יסר מאד דסמגמ דגמר קאמר לה (דק״מ) [ג] דתניא (ש״מ). וכ״ה בכ״י בכתה״י. וע׳ נאות שלפנ״: ד] נ״א מרי (ש״מ ורוב כתה״י): ה] נ״א דאי לא תימא הכי סמיכה גופה לשתוק קרא מינה ותיתי במה מצינו דעוד סמיכה גופה תיתי מבנין אב אלא וכו׳ (כ״י צ): ו] נ״א סמיכה לשתוק קרא מינה ותיתי מבנין (כתה״י. וכ״ה במנחות). וע׳ רש״י. ור׳ נוס׳ כ״ל נאמות ה: ז] נ״ל שעה מדורות לא גמרי׳ ה״נ שעה מדורות כו׳ (*ש״מ. וכ״ה במנחות): ח] אותו למה לי לכדתניא אותו בצפון כל״ל (ש״מ) ט] שהמקבל עומד (כתה״י ושמב״י): י] ס״א בצפון סד״א תיתי בק״ו ומה בן צאן שלא כו׳ (ש״מ, וכעי״ז בכ״י צ): יא] בכ״ק נוסף בצפון מדראב״י נפקא. ולפה רש״י: יב] עולה שלא קבע כל״ל (*ש״מ): יג] ס״א נפקא לן הא קמ״ל שוחט לא בעי צפון מקבל בעי צפון מקבל וכו׳ (ש״מ וכעי״ז בכ״י צ): יד] מולקה לו קח נפקא ולקח לו קח לא כו׳ כל״ל (ש״מ). בכ״ל מולקה כו׳ ולקח נפקא ולקח ולקח לא. ע׳ בס״ג לעיל ע״א אות ז: טו] בעולה בצפון למצוה (ש״מ): טז] לקובעו (*ש״מ). ר׳ אות ל: יז] שעיר (כתה״י וד״ו): יח] לכל ששמו חטאת (*ש״מ): יט] את העולה (כ״י פ ושמ״ה). ס״א תשחט את העולה (ויקכ״ו ויש) (כ״י ד״ו וד״ו): כ] בכתה״י ודי״ו לעיכובא. וכן הגיה הקר״מ מדעמו, ועי׳ דק״ס. בס״ג גרים כלפנינו. וע׳ טה״ק: כא] דתניא (כתה״י). ולפה אות ב׳ וג׳. נ״א ותניא (גליון. ד״ו): כב] נ״ל מסמיכה (*ש״מ): כג] בס״י מהחי (*גליון): כד] נ״ל וסמך את ידו (*ש״מ): כה] נ״ל שחיטה (שמב״י): כו] לא הוה גמרי׳ ליה (ש״מ): כז] מולקה לו קח כל״ל (ש״מ). בכתה״י מלקה ולקח בדלעיל לו יקח. ולפה אות יד: כח] שקבע (ש״מ): כט] כאן חסר דיבור אלם: מה חטאת הבאה מכח עולה מעכבת. בין בשחיטה בין בקבלה בשחיטה כדאמרן לעיל, וקבלה נמי דכל היכא דבתיבה שחיטה בחטאת בצפון כתיב בתריה ולקח הכהן וילפינן מינה קבלה (כתה״י וש״מ): ל] נ״ל קרא (צ״ק): לא] בס״מ נוסף דאמרינן התם (ש״מ): לב] נ״ל שכל הזבחים דינן (צ״ק וח״נ ע״פ תוס׳ קדושין): לג] נ״ל ועוד נ״ל (צ״ק). בס״מ נ״ל ועוד נ״ל (צ״ק). בס״מ נ״ל עוד מיון זה שהוא מוספת: לד] בס״מ נוסף ולא הוה שייך הכא לפרוכי מכלי כיון דכל דינו גמר מיניה ממקום וזה אין להקשות ולומר כו׳ [וכד׳ ולגא נדפס זה אלא במקומן] ה: לה] נ״ל מאאת (ש״מ): לו] נ״ל ועוד תימה (ש״מ): לז] למצוה במקבל ה״ה כו׳ כל״ל (צ״ק):

שיטה מקובצת

או אינו אלא שזה טעון צפון ואין אחר טעון צפון. וא״ת [היכי]

(ב) מנחות נה:, (ג) עיין תוס׳ פסחים יא. ד״ה קוצרין, (ד) [מנחות נה:], (ה) [סס ולפ:]: ת״כ ויקרא חובה פרשי׳ ו ה״ח, (ו) ת״כ שם וע״ש פ״י ה״ג, (ז) [מנחות נו.] ת״כ ויקרא נדבה פרש׳ ה ה״ז, (ח) ת״כ שם ה״ה, (ט) ת״כ שם ה״ו, (י) [לקמן סג. מנחות ח:], (יא) [לקמן סג. מנחות לא: בכורות יד:], (יב) [ועיין תו׳ קידושין לו: ד״ה ומה]:

(א) מנחות נה:, (ב) ד״ה קוצרין, (ג) [מנחות נה:], (ד) [סס ולפ:]: ת״כ ויקרא חובה פרשי׳ ו ה״ח, (ה) ת״כ שם וע״ש פ״י ה״ג, (ו) [מנחות נו.] ת״כ ויקרא נדבה פרש׳ ה ה״ז, (ז) ת״כ שם ה״ה, (ח) ת״כ שם ה״ו, (ט) [לקמן סג. מנחות ח:], (י) [לקמן סג. מנחות לא: בכורות יד:], (כ) [ועיין תו׳ קידושין לו: ד״ה ומה]:

(ל) רש״ר ד״ה סמיכה גופה וכו׳ על ראשו ובנין אב כל״ל ותיבת אלא נמחק:

מלי למעוטי אחר מלפון, והא כתיב בהדיא לפון בכשבה [ושעירה], ועוד דכתיב זאת תורת החטאת וגו׳. ומיהכן בקונטרס דה״ק ואין אחר כגון שעירי ע״ז ושעירי הרגלים ושעירי ראשי חדשים ושעירי יום״כ. אבל נקיבות כתיב בהו לפון בהדיא. **תלמוד לומר** ושחט **את החטאת**, נגי כבשה יחיד, לומר זה בנה אב כו׳. ואימה למודי דהכא אי אינו דהכא אינו כמו אי אינו דבעלמא. דאי אינו משמע דקאי אדלעיל, והא לא קיימינן דקאי אדלעיל אלא קיימינן אעיקר לפון דכתיב בנשיא. ובקונטרס פירש דה״ק אי אינו אלא זה טעון לפון כלומר ולכך כתיב לפון בשעיר נשיא לכתוב בו אותו ולמעטו שאר שעירים. דומקן הוא. וגם אין לפרש אי אינו דקאמר ר״ל דדרשינן מיניה בשעיר נשיא עיכובא מנופיה דקרא ומיעוטא דשאר קרבנות מאותו, דהא מדקאמר בסמוך אשכחן שעיר נשיא בין למצוה בין לעכב משמע דמעיקרא לא ידעינן עיכובא בשעיר נשיא. לכך נראה למורי דה״פ אתה אומר לכך יצא משום דמצוה ידעינן גם בשעירים אחרים מזאת תורת החטאת אי אינו אלא למצוה דשעיר נשיא אתא משום דזאת תורת החטאת לא מייתי כי אם בנקבות, ואע״ג דכבר כתיב לפון בנקבות מ״מ אצטריך תורת החטאת לעכב אבל שעירים זכרים מנקבות לא ילפינן כלל, והיאלכך אצטריך לפון דשעיר נשיא לגופיה למצוה, ומעתה נאמר דאותו בא למעט שעירים אחרים אפילו למצוה. ומעתה זה בנה אב לכל החטאות למצוה אפילו לשעירים, ואיתיר ליה לפון בשעיר נשיא לעכב בנופיה: **שאר** החטאות כו׳ לעכב בנלן. וא״ת והא שנה הכתוב בשאר חטאות אחת מזה בנה אב ואחת מזאת תורת החטאת, וי״ל דה״ק שאר שעירים זכרים חטאת מנלן. אבל נקבות ודאי שנה הכתוב. וא״ת כיון דכל החטאות בכלל זה בנה אב למצוה אפילו זכרים, ס״ל כי אהדדיהו קרא דזאת תורת החטאת לעכב, יהיו כולן בכלל אחי זכרים, וי״ל דאיכא לאוקמי לעכב בחטאת נקבות אבל לזכרים אהני אותו דכתיב בשעיר נשיא לומר זה טעון לפון ואין אחר טעון לפון לעכב. ומאני כתיב בכשבה כו׳, ובכשבה מיותר שהרי כבר כתיב בפסוק, אבל בשעירה אצטריך לומר דשנה עליו לעכב. וא״ת ומ״מ היכי ידעינן לאכשבה זכרים, דכשבה

(ג) מנחות נה:, (ד) עיין תוס׳ פסחים יא. ד״ה קוצרין, (ה) מנחות נה:], (ו) [מנחות נה:], (ז) [סס ולפ:]: ת״כ ויקרא חובה פרשי׳ ו ה״ח, (ח) ת״כ שם וע״ש פ״י ה״ג, (ט) [מנחות נו.] ת״כ ויקרא נדבה פרש׳ ה ה״ז, (י) ת״כ שם ה״ה, (כ) ת״כ שם ה״ו, (מ) [לקמן סג. מנחות ח:], (נ) [לקמן סג. מנחות לא: בכורות יד:], (ס) [ועיין תו׳ קידושין לו: ד״ה ומה]:

והרי מעשר שני דהוא נפדה. אפי' בירושלים אם נטמא כדילפינן (ב"מ דף נג.): מלא תוכל שאתו ואין שאת אלא אכילה שנאמר ושא משאות: **אינו נפדה.** אליבא דר' יהודה אלמא איכא טפל חמור מעיקר: **הכא משום דלא אניס.** ולא חומרא הוא: **קדשים לא חיילי (עליה).** תחילת הקדש אינו חל על בעל מום קבוע ליקדש קדושת הגוף אלא קדושת דמיס בעלמא ויוצאין לחולין גמורין בפדיון ואפילו ליגזז וליעבד כדתניא פרק הוליאו לו בסדר יומא (דף נ:) חומר בתמורה שהתמורה חלה על בעל מום קבוע ואין יוצא לחולין ליגזז וליעבד מה שאין כן בזבח דגבי תמורה כתיב [ויקרא ז:] טוב ברע ה] השווה בעל מום לתם לענין תמורה על כולם נאמר והיה הוא ותמורתו יהיה קדש [שם] אבל זבח ראשון אם קדש הקדישו את מומו קדוש קדושת הגוף ואינו יוצא לחולין ליגזז וליעבד ט] כדתנן בבכורות (דף יד.) כל הקדשים שקדש מומן להקדישן נפדה י] ויליף לה מקראי: **קדשים מכח חולין קאתו.** לא חלה עליהם קדושה קודמת אבל תמורה באה מכח קדושה קודמת הלכך לאו טפל חמור מן העיקר הוא דהא חומרא יא] דעיקר הוא: **שאינם הוא.** ולא מותר פסח מיקרי למיתאכיה טפל: **וחיבעיא לימא.** עיכובא דעולה מהכא: **דכתיב במקום כו'** יב] **העולה.** חזר ושנה לימד מקום שקבעתו לעולה לעולם הוא מקומה: **ישחטו את האשם ואת דמו.** במקום שחיטתו תהא קבלת דמו: **דמו ואת דמו.** מדמצי למיכתב ישחטו את האשם ודמו יזרוק וכתיב ואת דמו את הדשן לרבות את המקבל: **ושחט את הכבש וגו'.** באשם מצורע כתיב. שנה הכתוב עליו לעכב: **לדתניא כו'.** דלריך להחזירו לכללו הלכך לענין שחיטת לפון נמי בעי להחזירו דאי לא הדר כתביה בגוויה כי היכי דאהדריה למתן דמו הוה אמינא לא ניבעי לפון: **אי אתה יכול להחזירו לכללו.** שיהא עוד כשאר הכלל: **שיצא אשם מצורע.** מכללו יג) זאת תורת האשם דהוה יג] כתב בכולהו ואת דמו יזרוק על המזבח יד] אף כאן לשחיטת לפון נמי להחזירו הוא דשנה עליה: **לגיזוז.** שחיטת לפון באשם מצורע ולא נכתוב גבי זאת תורת האשם וגמר כללו מיניה ומדכתביה הכא והכא לעיכובא הוא:

והרי מעשר דהוא נפדה ואילו לקוח בכסף מעשר אינו נפדה דתנן יג) א הלקוח בכסף מעשר שנטמא יפדה ר' יהודה אומר יקבר (נטמא אין לא נטמא לא) התם לא אלימא קדושתיה למיתפס פדיוניה והרי תמורה דאילו ג) קדשים לא חיילי על בעל מום קבוע ואילו ב איהי חיילא תמורה מכח קדשים א) קא אתיא וקדשים מכח חולין קאתי הרי פסח דהוא אינו ג טעון סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק ואילו מותר דידיה טעון סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק פסח בשאר ימות השנה שלמים הוא ואיבעית אימא אמר קרא העולה ב) במקומה תהא אשם ד מנלן דבעי צפון דכתיב 1 במקום אשר ישחטו את העולה ישחטו את האשם אשכחן שחיטה קבלה מנא לן ג) ואת דמו יזרוק ד) קבול דמו נמי בצפון מקבל עצמו מנא לן דמו ואת דמו אשכחן למצוה לעכב מנא לן קרא אחרינא כתיב 2 ושחט את הכבש ה] והאי להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לכדתניא ג) דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר החדש אי אתה רשאי להחזירו לכללו עד שיחזירנו הכתוב לכללו בפירוש כיצד 2 ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את החטאת ואת העולה במקום הקדש כי כחטאת האשם הוא וגו' שאין ת"ל כחטאת האשם מה ת"ל כחטאת האשם לפי שיצא אשם מצורע לידון בדבר החדש בבוהן יד ובוהן רגל ואזן ימנית יכול לא יהא טעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח תלמוד לומר כחטאת האשם הוא ו) מה חטאת טעונה מתן דמים ואימורין לגבי מזבח אף אשם מצורע טעון מתן דמים ואימורין לגבי מזבח אם כן נכתוב בהאי ולא נכתוב בהאי הניחא אי סבירא לן ז) יצא לידון בדבר החדש איהו הוא דלא גמר מכללו דמו יזרוק על המזבח יד] אף כאן לשחיטת לפון נמי להחזירו הוא דשנה עליה: **לגיזוז.** שחיטת לפון באשם מצורע ולא נכתוב גבי זאת תורת האשם וגמר כללו מיניה ומדכתביה הכא והכא לעיכובא הוא:

והרי מעשר דהוא נפדה. אפילו בירושלים אם נטמא כדילפינן מלא תוכל שאתו ואין שאת אלא אכילה ואילו לקוח בכסף מעשר שני אינו נפדה אליבא דר' יהודה אלמא איכא טפל חמור מעיקר כך פי' בקונטרס ובספרי ו) פרשת עשר תעשר מפרש טעמא דרבי יהודה משום דכתיב [הכסף] כסף ראשון ולא כסף שני והא דאמר ברישא הזהב (ב"מ דף מה.) גבי סלעין דיגרין דכסף כסף ריבה יש לחלק בזה שנגמר כאן פדיונו לגמרי וקנה פדיונו מו] מעשר ואם היה טהור לא היה נפדה ותנן במסכת מעשר שני פ' שלישי (מ"י) אמרו לו לר' יהודה מה אם מעשר שני עצמו שנטמא הרי הוא נפדה הלקוח בכסף מעשר שנטמא אינו דין שיפדה אמר להם לא אם אמרתם במעשר שני עצמו שכן נפדה טהור ברחוק מקום תאמרו בלקוח בכסף מעשר שאינו נפדה טהור ברחוק מקום. ואית ספריס דגרסי הכא נטמא אין לא נטמא לא ומייתי ראייה מרבנן דטפל חמור מעיקר פירוש נטמא נפדה לרבנן לא נטמא אינו נפדה אפי' חוץ לירושלים אע"פ שמעשר עצמו נפדה והיינו חוץ לירושלים דבירושלים אין מעשר טהור נפדה ובתוספתא דמעשר שני ו) משמע כפי' הקונטרס דעל מילתא דר' יהודה פרכינן מו] האי לישנא שעושה טפל חמור מן העיקר והכי איתא התם הלקוח בכסף מעשר כו' אמרו לו לרבי יהודה תחמיר בטפילה יותר מן העיקר ח] ולגירסת הספריס לא נטמא לא ומוכיח דרבנן נמי סברי טפל חמור מן העיקר גבי מעשר טהור חוץ לירושלים קשה דאי יח] פרכי רבנן לר' יהודה תיקשי להו לדידהו כיון דקורא טפל חמור מן העיקר האי דלקוח טהור אינו נפדה ומעשר עצמו נפדה אבל לגירסת הקונטרס ניחא דאיכא למימר דהאי לא מיקרי טפל חמור מן העיקר דמעשר עצמו טהור נפדה ברחוק מקום כדי לפדות יט] בדמים בירושלים בקר ולאן יין ושכר דכתיב ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך אבל אם נטמא לא מיקרי טפל חמור מן העיקר דמעשר עצמו טהור נפדה ברחוק מקום כדי לפדות יט] בדמים בירושלים בקר ולאן יין ושכר דכתיב ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך אבל אם נטמא אינו נפדה אפי' חוץ לירושלים ולגירסת הספרים לא יפדה כמו שלא היה פודה מה שהיה לוקח בירושלים ולגירסת הספרים לא נטמא לא כ) קשה לפירוש הקונטרס דפרק הזהב (ב"מ דף נה:) גבי מחללין אותו כסף על נחשת נחשת על הפירות ויחזור ויפדה את הפירות בא] וחכמים אומרים יעלו פירות ויאכלו בירושלים ופי' בקונטרס וחכמים אומרים לא בקשיקיהו לחזור לחללם כמו ת"ק אלא אם רצה יעלה פירות עצמו בב] דהקלו בו משמע מתוך פירושו דר"מ מחמיר דלא שרי נחשת על הפירות אא"כ יחזור ויפדה את הפירות ויעלה הכסף לירושלים והכא משמע שזו היא קולא כשחוזר ופודה את הפירות ומשמע דאפילו איכא למאי דגרסי' לא נטמא לא דאינו נפדה טהור ברחוק מקום ומשנה שלימה היא במסכת מעשרות בג) (פ"ג מ"י) ושם הארכתי בפרק הזהב (ב"מ דף נה: ד"ה ויחזור): **פסח בשאר ימות השנה שלמים הוא.** וא"ת הרי אחד עשר בד) שטפל חמור מן העיקר כדאמרינן בפ' שתי מדות (מנחות לא.): האחד זה אחד עשר שלא מצינו לו בכל התורה טפל חמור מן העיקר וי"ל כדמשני הכא מותר הפסח שלמים הוי ה"ג אחד עשר שלמים עליו כדמשמע בבכורות (דף סא.) מדמצריך בה] קרא דמותר הפסח נמי בעי קרא כדדרשינן פרק קמא (לעיל ט.) אם כשב להביא פסח שעברה שנתו ושלמים הבאין מחמת פסח לכל מלות שלמים שיטענו סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק והא דקרי ליה בו) טפל לאו דווקא: **לעכב מנא לן דכתיב ושחט את הכבש.** למקבל לא ידעינן עיכובא יא): **לפי שיצא אשם מצורע לידון בדבר החדש כו'.** מה שחטאת בז) מצורע נסכים ושאר חטאות אין טעונין לא חציב דבר חדש וכן אוב וידעוני שיש כרת מה שאין כן בשאר מכשפים מדלא תני בל"ו כריתות ואפ"ה גמרינן סקילה מאוב וידעוני בשאר מכשפים פרק קמא דיבמות (דף ה.) ופרק ארבע מיתות (סנהדרין דף סז:) ואי מקרי כרת דכתיב באוב וידעוני דבר החדש היכי גמר מייניה סקילה למ"ד כללו לא גמר מייניה וזה בח) הקשה ה"ר יעקב מאורלינ"ש ט אלא לא קרוי דבר חדש אלא כשסותר כללו כי הכא דשאר אשמות כל הדש למזבח ואשם מצורע כבז) הדש ממנו לבהונות וכגון אשם אא בפרק קמא דיבמות (דף ז.) שנאסרו כל העריות וזו הותרה וזהו דבר החדש שסותר כללו אבל מה שחטאת מצורע טעונה נסכים אינו סותר מכללו לי) אלא תוספת הוא על הקרבן וא"ת למאן דאמר כללו גמר מייניה יהיו כל אשמות טעונין מתן בהונות ולילפו נמי כולהו עריות מאשם אא וי"ל דלא גמר מייניה אלא מידי דלא חידש בו כגון שחיטת לפון אבל החידוש לא גמר מייניה כדפירש בקונטרס דא"כ לא היה עוד כאן דבר חדש ועוד דאם כן היה יוצא לידון בדבר החדש כיוצא בו ולמד על הכלל כולו: **נכתוב בהאי ולא נכתוב בהאי** לא). תימה ושאר אשמות היכי ילפי מאשם מצורע מה לאשם מצורע שכן בא לחתיר:

לחקים אשם לעולה ג"כ אף לעכב אקשינן לאין היקש למחצה, ועיכובא דעולה דעיגין מהעולה במקומה תהא. וכן קשה למה לי דשנה הכתוב בחטאת לעכב (בחטאת) מיפוק ליה מדאיתקש לעולה ובעולה כתיב עיכובא (בקבלה) (במקבל) מנלן. בשלמא למאן דדרים מוקמת לו יקח, ג"כ שנה הכתוב דכתיב הרבה ולקח בכל הפרשיות בחטאת גבי לפון. אבל מאן דלא דרים ליה, מקבל עצמו מנלן, וי"ל דמה קבלה עצמה לא מלקח בה בין לעכב אף מקבל עצמו לא מלקח בו בין למצוה בין לעכב: **קבלה** נמי למצוה אשכחן. פ"ה (כו') [כדאמרן] אבל מקבל לפון]. וקשה דהא הך דרשא לאו גבי עולה היא אלא גבי חטאת דשעיר נשיא, דהא אחוז דעולה מוקמינן ליה לכדכתי אחוז לומר דאין אחוז בלפון, וא"כ קבלה בעצמה לב) מנלן לא למקבל עצמו ולא לקבלה. ועוד לג) דבקבלה עצמה לא אשכחן [לפון] בשום מקום בעולה רק בשחיטה ומקבל, (לקבלה) (וקבלה) דהכא משמע קבלה עצמה, ולקמן משמע דבעיין [תרי] קראי בחטאת חד למקבל וחד לקבלה וא"כ היין דלא דרשינן ולקח (ולקח) [לו יקח] מנ"ל קבלה בעולה, וי"ל דגבי ושחט את החטאת במקום העולה כתיב ולקח הכהן מדם החטאת דמשמע שבא לומר דבמקום שחיטה וקבלה דעולה תהא שחיטה וקבלה דחטאת, אלמא קבלה דעולה במקום שחיטה דעולה, דמשמע דקרא אתא לומר דשחיטה דחטאת במקום שחיטה דעולה וקבלה דחטאת במקום קבלה דעולה, וקבלה דחטאת בלפון מדכתיב ולקח הכהן ושחט דמשמע דתרוייהו הוו במקום העולה, ולקח קאי נמי אמקום עולה דה"ק ושחט את החטאת במקום העולה וגם ולקח נמי תהיה במקום העולה. ומודי מירק דבעולה בעינן בקר ושחט לפני ה' דהייני לפון דיליף עליון מתחתון, וכתיב בתריה והקריבו הכהן זה קבלת הדם, אלמא ש"מ דקבלה במקום שחיטה (לשון מהר"פ): **תוד"ה אלא וכו'** בדקאמר רב אחיא לפי שמצינו שמקבל בצפון. לשון מהר"פ, ל"ל דכ אחיא דקאמר לפי שמקבל בלפון כו', משמע דידע מקבל בלא קרא דושחט, אבל אמן לא דהשתא ליה:ע"כ מעמ' קודם והרי מעשה דהוא נפדה. פי' אפילו בירושלים אם נטמא לכו"ע, ואילו לקוח כו' פי' לר' יהודה, ופריך מר"י דאיתי לה יקבר, ומשני לא אלימא קדושתיה דמיתפס פדיוניה. ולקמן שהרי מזה לא משני כלום דהא ס"ל דרבנן מעמא דמעשר שני אינו נפדה אפילו בירושלים אם נטמא לא אלא קדושתו דמיתפס פדיוניה. ולקמן שהרי לאיתי לאיתי מר' יהודה. לאו משום אלימא קדושה שהרי נטמא (שאינו) [שהוא] נפדה לרבנן וכי אלימא קדושתו טפי מנטהור. לכך נראה כדפי' דמיתפי לאיתי מר' יהודה.

ורבות שעירי עכו"ם לסמיכה. עי' בהשמטות בסוף המסכת: **הד"א** הואיל ואתרבו כו'. עי' בהשמטות בסוף המסכת: **לד"ש מאי איבא למימר.** עיין בהשמטות בסוף המסכת: **מקבל** מולקח לו יקח. וא"ת עיכובא (בקבלה) (במקבל) מנלן. בשלמא למאן דדרים מוקמת לו יקח, ג"כ שנה הכתוב דכתיב הרבה ולקח בכל הפרשיות בחטאת גבי לפון. אבל מאן דלא דרים ליה, מקבל עצמו מנלן, וי"ל דמה קבלה עצמה לא מלקח בה בין לעכב אף מקבל עצמו לא מלקח בו בין למצוה בין לעכב: **קבלה** נמי למצוה אשכחן. פ"ה (כו') [כדאמרן] אבל מקבל בלפון]. וקשה דהא הך דרשא לאו גבי עולה היא אלא גבי חטאת דשעיר נשיא, דהא אחוז דעולה מוקמינן ליה לכדכתי אחוז לומר דאין אחוז בלפון, וא"כ קבלה בעצמה לב) מנלן לא למקבל עצמו ולא לקבלה. ועוד לג) דבקבלה עצמה לא אשכחן [לפון] בשום מקום בעולה רק בשחיטה ומקבל, (לקבלה) (וקבלה) דהכא משמע קבלה עצמה, ולקמן משמע דבעיין [תרי] קראי בחטאת חד למקבל וחד לקבלה וא"כ היין דלא דרשינן ולקח (ולקח) [לו יקח] מנ"ל קבלה בעולה, וי"ל דגבי ושחט את החטאת במקום העולה כתיב ולקח הכהן מדם החטאת דמשמע שבא לומר דבמקום שחיטה וקבלה דעולה תהא שחיטה וקבלה דחטאת, אלמא קבלה דעולה במקום שחיטה דעולה, דמשמע דקרא אתא לומר דשחיטה דחטאת במקום שחיטה דעולה וקבלה דחטאת במקום קבלה דעולה, וקבלה דחטאת בלפון מדכתיב ולקח הכהן ושחט דמשמע דתרוייהו הוו במקום העולה, ולקח קאי נמי אמקום עולה דה"ק ושחט את החטאת במקום העולה וגם ולקח נמי תהיה במקום העולה. ומודי מירק דבעולה בעינן בקר ושחט לפני ה' דהייני לפון דיליף עליון מתחתון, וכתיב בתריה והקריבו הכהן זה קבלת הדם, אלמא ש"מ דקבלה במקום שחיטה (לשון מהר"פ): **תוד"ה אלא וכו'** בדקאמר רב אחיא לפי שמצינו שמקבל בצפון. לשון מהר"פ, ל"ל דכ אחיא דקאמר לפי שמקבל בלפון כו', משמע דידע מקבל בלא קרא דושחט, אבל אמן לא דהשתא ליה:ע"כ מעמ' קודם והרי מעשה דהוא נפדה. פי' אפילו בירושלים אם נטמא לכו"ע, ואילו לקוח כו' פי' לר' יהודה, ופריך מר"י דאיתי לה יקבר, ומשני לא אלימא קדושתיה דמיתפס פדיוניה. ולקמן שהרי לאיתי מר' יהודה. לאו משום אלימא קדושה שהרי נטמא (שאינו) [שהוא] נפדה לרבנן וכי אלימא קדושתו טפי מנטהור. לכך נראה כדפי' דמיתפי לאיתי מר' יהודה.

כי. ויש ספרים דגרסי נטמא אין לא נטמא לא, ופריך מרבנן דדוקא נטמא אמרי רבנן דנפדה לא נטמא אין נפדה אפי' ברחוק מקום ואילו מעשר שני נופיה טהור נפדה ברחוק מקום, ומשני דלא אלים קדושתו למיתפס פדיוניה. ולקמן שהרי מזה לא משני כלום דהא ס"ל דרבנן טעמא דמעשר שני אינו נפדה אפילו בירושלים אם נטמא לא אלא קדושתו דמיתפס פדיוניה. ולקמן שהרי לאיתי מר' יהודה. לאו משום אלימא קדושה שהרי נטמא (שאינו) [שהוא] נפדה לרבנן וכי אלימא קדושתו טפי מנטהור. לכך נראה כדפי' דמיתפי לאיתי מר' יהודה.

יא א מיי' פ"ז מהלכות מעשר שני הלכה ח כ:
יב ב מיי' פרק ג' מהלכות תמורה הלכה ה:
יג ג מיי' פ"ג מהלכות מעשה קרבנות הלכה ו:
יד ד מיי' שם פ"ה הלכה ג:

תורה אור השלם

1. בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַטוּ אֶת הָעֹלָה יִשְׁחֲטוּ אֶת הָאָשָׁם וְאֶת דָּמוֹ יִזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:
ויקרא ז, ב
2. וְשָׁחַט אֶת הַכֶּבֶשׂ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הַחַטָּאת וְאֶת הָעֹלָה בְּמָקוֹם הַקֹּדֶשׁ כִּי כַחַטָּאת הָאָשָׁם הוּא לַכֹּהֵן קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא:
ויקרא יד, יג

מוסף רש"י

הלקוח בכסף מעשר שני שנטמא יפדה. דלמימא למיתפס פדיונו (פסחים לח.) **יקבר.** משום דקניסא קדושתיה ולא אלים למיתפס פדיוניה (שם, וכעי"ז ב"מ נג: וסנהדרין קיג.) **והרי תמורה.** שאם תמיר בעלת מום בתמימה של הקדש חלה עליה קדושה תמורה כל כך שאם יפדה לא תצא לחולין (תמורה סז:) **אי אתה רשאי להחזירו.** ולהשוותו לכללו ולא להשוות בללו לו: **כי כחטאת האשם הוא.** כדין החטאת כך דין אשם זה: **שאין תלמוד לומר.** הרא אשם זה אם כחטיבה בלפון הלא כבר נאמר בו ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את החטאת, ואם למתן דמים ואימורין הרי הוא כבר אשם מצורע. מכלל שאר אשמות: **לידון בדבר החדש.** שאינו בשאר אשמות בבהן יד ובבהן רגל, והואיל ואינו מכללו יכול לא יהא טעון מתן דמים (ויבמות ז.):

שיטה מקובצת (המשך)

ומ"מ מ"מ יוכיח מרבנן נמי שנטפל חמור מן העיקר היכא דלא נטמא כדפי', דמזה לא יוכל לתרץ כלום כדפי'. וליכא למימר דהא דנקט נטמא ה"ק לא נטמא אלא לרבותא דר"י דקנו נטמא דלא"נ נטמא דלא"נ דפוחין דמעשר שני שנטמא בירושלים מ"מ הלקוח במעשר שני אין פודין, זה אינו דתנן במסכת מעשר שני (פ"ג מ"י) אמרו לו לר"י מה אם מעשר שני כו' עד כרחוק מקום, אלמא שמעון שנטמא נפדה אפילו בירושלים דמוקי האי דרשא דלא תוכל שאתו במעשר עצמו דמזה מיירי קא, אלמא טפל חמור מן העיקר (מהר"פ): **ת"ל ואת דמו.** וי"ו מוסיף על ענין לאסון, במקום שחיטתו תהא קבלת דמו, וע"כ משום קבלה אתיא דלא אתיא בגבול זריקה דזריקה אינה נלפון (לשון הר"פ ומשמע שהוא לשון רש"י שלה):

לעכב מנלן. וא"ת מאי בעי כיון דמעשר שני נלקוח בכסף מעשר שני אלא שנטמא אינו נפדה, וא"כ לרבנן נמי מצינו טפל חמור מן העיקר, וי"ל דמנלקוח בכסף מעשר שני אלא שנטמא לא רמיה דאתסק מעשר שני אלא דמיתפס פדיוניה, ומ"מ דוחה אי לא יהא טעון לקוח בכסף מעשר שני אינו נפדה אליבא דר' יהודה אלמא איכא טפל חמור מעיקר כך פי' בקונטרס ובספרי ו) פרשת עשר תעשר מפרש טעמא דרבי יהודה משום דכתיב [הכסף] כסף ראשון ולא כסף שני והא דאמר ברישא הזהב (ב"מ דף מה.) גבי סלעין דיגרין דכסף כסף ריבה יש לחלק בזה שנגמר כאן פדיונו לגמרי וקנה פדיונו מו] מעשר ואם היה טהור לא היה נפדה ותנן במסכת מעשר שני פ' שלישי (מ"י) אמרו לו לר' יהודה מה אם מעשר שני עצמו שנטמא הרי הוא נפדה הלקוח בכסף מעשר שנטמא אינו דין שיפדה אמר להם לא אם אמרתם במעשר שני עצמו שכן נפדה טהור ברחוק מקום תאמרו בלקוח בכסף מעשר שאינו נפדה טהור ברחוק מקום. ואית ספריס דגרסי הכא נטמא אין לא נטמא לא ומייתי ראייה מרבנן דטפל חמור מעיקר פירוש נטמא נפדה לרבנן לא נטמא אינו נפדה אפי' חוץ לירושלים אע"פ שמעשר עצמו נפדה והיינו חוץ לירושלים דבירושלים אין מעשר טהור נפדה ובתוספתא דמעשר שני ו) משמע כפי' הקונטרס דעל מילתא דר' יהודה פרכינן מו] האי לישנא שעושה טפל חמור מן העיקר והכי איתא התם הלקוח בכסף מעשר כו' אמרו לו לרבי יהודה תחמיר בטפילה יותר מן העיקר ח] ולגירסת הספרים לא נטמא לא ומוכיח דרבנן נמי סברי טפל חמור מן העיקר גבי מעשר טהור חוץ לירושלים קשה דאי יח] פרכי רבנן לר' יהודה תיקשי להו לדידהו כיון דקורא טפל חמור מן העיקר האי דלקוח טהור אינו נפדה ומעשר עצמו נפדה אבל לגירסת הקונטרס ניחא דאיכא למימר דהאי לא מיקרי טפל חמור מן העיקר דמעשר עצמו טהור נפדה ברחוק מקום כדי לפדות יט] בדמים בירושלים בקר ולאן יין ושכר דכתיב ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך אבל אם נטמא אינו נפדה אפי' חוץ לירושלים ולגירסת הספרים לא יפדה כמו שלא היה פודה מה שהיה לוקח בירושלים ולגירסת הספרים לא נטמא לא כ) קשה לפירוש הקונטרס דפרק הזהב (ב"מ דף נה:) גבי מחללין אותו כסף על נחשת נחשת על הפירות ויחזור ויפדה את הפירות בא] וחכמים אומרים יעלו פירות ויאכלו בירושלים ופי' בקונטרס וחכמים אומרים לא בקשיקיהו לחזור לחללם כמו ת"ק אלא אם רצה יעלה פירות עצמו בב] דהקלו בו משמע מתוך פירושו דר"מ מחמיר דלא שרי נחשת על הפירות אא"כ יחזור ויפדה את הפירות ויעלה הכסף לירושלים והכא משמע שזו היא קולא כשחוזר ופודה את הפירות ומשמע דאפילו איכא למאי דגרסי' לא נטמא לא דאינו נפדה טהור ברחוק מקום ומשנה שלימה היא במסכת מעשרות בג) (פ"ג מ"י) ושם הארכתי בפרק הזהב (ב"מ דף נה: ד"ה ויחזור): **פסח בשאר ימות השנה שלמים הוא.** וא"ת הרי אחד עשר בד) שטפל חמור מן העיקר כדאמרינן בפ' שתי מדות (מנחות לא.): האחד זה אחד עשר שלא מצינו לו בכל התורה טפל חמור מן העיקר וי"ל כדמשני הכא מותר הפסח שלמים הוי ה"ג אחד עשר שלמים עליו כדמשמע בבכורות (דף סא.) מדמצריך בה] קרא דמותר הפסח נמי בעי קרא כדדרשינן פרק קמא (לעיל ט.) אם כשב להביא פסח שעברה שנתו ושלמים הבאין מחמת פסח לכל מלות שלמים שיטענו סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק והא דקרי ליה בו) טפל לאו דווקא: **לעכב מנא לן דכתיב ושחט את הכבש.** למקבל לא ידעינן עיכובא יא): **לפי שיצא אשם מצורע לידון בדבר החדש כו'.** מה שחטאת בז) מצורע נסכים ושאר חטאות אין טעונין לא חציב דבר חדש וכן אוב וידעוני שיש כרת מה שאין כן בשאר מכשפים מדלא תני בל"ו כריתות ואפ"ה גמרינן סקילה מאוב וידעוני בשאר מכשפים פרק קמא דיבמות (דף ה.) ופרק ארבע מיתות (סנהדרין דף סז:) ואי מקרי כרת דכתיב באוב וידעוני דבר החדש היכי גמר מייניה סקילה למ"ד כללו לא גמר מייניה וזה בח) הקשה ה"ר יעקב מאורלינ"ש ט אלא לא קרוי דבר חדש אלא כשסותר כללו כי הכא דשאר אשמות כל הדש למזבח ואשם מצורע כבז) הדש ממנו לבהונות וכגון אשם אא בפרק קמא דיבמות (דף ז.) שנאסרו כל העריות וזו הותרה וזהו דבר החדש שסותר כללו אבל מה שחטאת מצורע טעונה נסכים אינו סותר מכללו לי) אלא תוספת הוא על הקרבן וא"ת למאן דאמר כללו גמר מייניה יהיו כל אשמות טעונין מתן בהונות ולילפו נמי כולהו עריות מאשם אא וי"ל דלא גמר מייניה אלא מידי דלא חידש בו כגון שחיטת לפון אבל החידוש לא גמר מייניה כדפירש בקונטרס דא"כ לא היה עוד כאן דבר חדש ועוד דאם כן היה יוצא לידון בדבר החדש כיוצא בו ולמד על הכלל כולו: **נכתוב בהאי ולא נכתוב בהאי** לא). תימה ושאר אשמות היכי ילפי מאשם מצורע מה לאשם מצורע שכן בא לחתיר:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה לפי וכו' לא קרוי דבר חדש. עי' לקמן מז ע"א רש"י ד"ה ה"ג וכסגלמרו:

שינויי נוסחאות

א] בכוב כתה"י קדושה: ב] העולה העולה במקומה (*ש"מ): ג] ל"ל ת"ל ואת (ש"מ): ד] מיכת יזרוק ליתא בכי"ל, ונוס. ועי' רש"ש דמסמע שהיה לו גי' אחרת. ומ"ש אמ"כ קבול דמו נמי, עי' לעיל (מה ב) אות ז': ה] בש"מ נוסף במקום אשר ישחט את החטאת ואת העולה: ו] בכ"י נוסף החזירו הכתוב לכללו בפירוש (שמכ"י): ז] לן דבר שהיה בכלל ויצא לידון (כי"צ): ח] ברע או רע בטוב (כי"י): ט] בש"מ נוסף ואם קדם מומו להקדישו אינו קדוש קדושת הגוף ויוצא לחולין ליגזז וליעבד כדתנן (ש"מ). ל"א אבל זבח ראשון אם קדם מומו להקדישו אינו קדוש קדושת הגוף ויוצא לחולין ליגזז וליעבד כדתנן כו' (ד"ו רפ"ט וש"מ): י] ונפדו כו' ולילף כל"ל (כתה"י): יא] בכי"פ נוסף כאן לא חומרא: יב] תיבת כו' ליתא בכתה"י וד"ו: יג] ל"ל דהא (צ"ק): יד] המזבח הס"ל ואמ"כ מה"ל אם כן. דשחיטת צפון וכו' כל"ל (*ש"מ וצ"ק): טו] פדיונו נמחק ול"ל פירות ממעשר (שמכ"י וצ"ק). וע' בב"מ בתוס' דף נא ע"ב: טז] ל"ל פרכי רבנן (ש"מ): יז] בש"מ נוסף א"ל מצינו שהתמורה חמורה מן העיקר: יח] ל"ל דאדפרכי רבנן (ש"מ וצ"ק): יט] ל"א ליקח (גליון): כ] תיבות לא נטמא לא נמחק (ש"מ: כא] בש"מ נוסף דברי ר"מ: כב] עצמן (ד"ו ש"מ): כג] ל"ל במס' מעשר שני (ש"מ): כד] עשר שקראו עשירי דטעון נסכים והעשירי שקראו אינו טעון נסכים והרי מצינו שטפל (ש"מ): כה] ל"ל מיהו צריך קרא (ש"מ). ל"ל והא דמצריך קרא מותר וכו' (צ"ק, הגריא"ח עש"ב). לפיהו ע"פ בה"ז: כו] ליה התם טפל (ש"מ): כז] שחטאת ואשם מצורע טעונין כל"ל (ש"מ). ועי' מ"ע ג' ע"א ל"ה בלפי: כח] ל"ל זה פי' והקשה (שמכ"י): כט] מצורע נותן ממנו כל"ל (ש"מ): ל] ל"ל כללו (ש"מ): לא] בהאי פי' ולא לכתוב צפון בשאר אשמות ונילף מאשם מצורע דהא סבירא ליה דכללו גמיר מיניה כדקאמר בסמוך אלא להכי כתביה בשאר אשמות לעכב הכא והכא. הס"ד ומה"ד אבל כללו גמיר מיניה שפיר תימה ושאר וכו'. ושיך לע"ב (שמכ"י): לב] נלל"ל וא"כ קבלה למצוה מנלן הן למקבל עצמו והן לקבלה: לג] נראה כוותם ועוד אפי' למאי דפ"ה דמאותו דעולה קדיים מ"מ קשה דבקבלה עצמה וכו':

שיטה מקובצת

שייך לענין קודם נקבה היא, וי"ל דאם אינו ענין לעיכובא דנקבות דמזאת תורת נקבה, תניהו ענין לזכרים: **אלא** אותו למה לי. עיין בהשמטות בסוף המסכת: **לרבות**

אי אקשיה לעולה ולא אקשיה לחטאת. תימה כב) לא לכתוב את החטאת ואי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש אמאי אקשיה לעולה כלל תיפוק ליה מחטאת לג) האשם דמה חטאת לפון מעכב אף האשם כן וי"ל דאי לא כתב לפון לא) לא הוה אמינא הא הדרה קרא לשחיטת לפון למידי דלא בעיא כהונה והאשם לא דרשינן ליה כלל דהא לא כתב כאשם דהוה משמע כשאר אשם דעלמא לפון יהא זה אבל האשם משמע האשם זה יהא כחטאת למתן דמים לד) למזבח וכן יש להקשות אי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש לא נכתוב לפון כלל ותיתי [באשמות] מכחטאת וכאשם לג) כי היכי דילפינן מיניה סמיכה בפרק קמא (לעיל יא.) ועוד לה) נילף שאר אשמות מאשם מצורע ואשם מצורע מהיקשא דכחטאת וי"ל דלא הוה אמינא דאהדריה קרא לשחיטת לפון ולא הוה דרשינן כאשם לה) כשאר אשם (כיון דלא כתב כאשם) כיון דלא כתב לפון בשאר אשמות:

כאשר יורם למאי הלכתא. תימה הא איצטריך לכדדרשינן בסוף כל הבשר (חולין דף קיח.) זה בא ללמד ומנלא למד מה פר כהן משיח יש בו מעילה אף שור זבח השלמים יש בו מעילה וי"ל דמאי לאקשויי לזבח השלמים ולא ליכתוב כאשר יורם לו) דכאשר יורם משמע דאתא לרבויי הרמה אחרת אי נמי ההיא דכל הבשר (שם) כתנא דבי רבי ישמעאל דנפקא ליה דרשא דהכא מועשה לפר זה פר העלם דאמר פרק בית שמאי (לעיל דף מא.) אבל לתנא דבי רב דאמר ועשה לפר זה פר יוסי הכיפורים איצטריך כאשר יורם (להן דרשא) ט):

ונכתביה בגופיה. תימה כדאמר פרק ב"ש (גס זה שם:) משל למלך בשר ודם שסרחה לז) עליו מדינה ומיעטו בסרחונה מפני חיבתן וי"ל דבשביל חיבתן לא היה לו לגלגל אלו דרשות למילף מהיקשא ומ"מ ילפינן מיניה חיבתן לח) מדלא אשמעינן בדוכתא אחריתא דבר הלמד מהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש. קדשי קדשים יתירי כתיבי. תימה כיון דילפינן גזרה שוה מהדדי למה לן היקשות דלעיל בחטאת טל) ואשם:

אבל כללו גמר מיניה (לצפון) שפיר אלא אי סבירא לן דלא הוא גמר מכללו ולא כללו גמר מיניה האי לגופיה איצטריך א) כיון דאהדריה אהדריה אמר ליה מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא אימא כי אהדריה קרא לגבי מתן דמים ואימורין דבעי כהונה אבל שחיטה דלא בעיא כהונה לא מיבעי צפון א"כ נימא קרא כי בחטאת הוא מאי בחטאת האשם כשאר אשמות יהיה למה לי לאקשויי לחטאת למה לי לאקשויי לעולה אמר רבינא איצטריך אי אקשיה לחטאת ולא אקשיה לעולה הוה אמינא חטאת מהיכן למדה מעולה דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש א"ל מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא וניקשיה לעולה ולא ניקשיה לחטאת ב) הוה אמינא ג) דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש וכי תימא ג) ניקשי אקושי לחטאת ניחא ליה דמקיש ליה לעיקר ולא נקיש ליה לטפל להכי אקשיה לחטאת ואקשיה לעולה למימר דבר הלמד בהיקש שאינו ד) חוזר ומלמד בהיקש רבא אמר ה) מהכא דכתיב [1]כאשר יורם משור זבח השלמים למאי הלכתא אי ו) ליותרת הכבד ושתי הכליות בגופיה כתיב (אמר רב פפא) משום ז) דבעי אגמורי יותרת הכבד ושתי הכליות מפר העלם דבר של צבור לשעירי עבודת כוכבים בגופיה ח) לא כתיב ומפר כהן משיח הוא דגמר להכי איצטריך כאשר יורם דניהוי כמאן דכתב בגופיה [9] ולא ניהוי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש אמר ליה רב פפא לרבא וליכתביה בגופיה ולא נקיש אי כתב בגופיה ולא אקיש הוה אמינא ט) דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש וכי תימא נקשי אקושי ניחא ליה דכתביה בגופיה מדאקיש ליה אקושי להכי כתביה ואקשיה למימרא דבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בהיקש: (היק"ש וגזיר"ה שו"ה ק"ל וחומ"ר [10] סימן): דבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד מהיקש [11] אי מדרבא אי מדרבינא דבר הלמד בהיקש מהו שילמד בגזירה שוה תא שמע [12]רבי נתן בן אבטולמוס אומר [8]מנין לפריחה בבגדים שהיא טהורה נאמר [2]קרחת וגבחת בבגדים ונאמר [3]קרחת וגבחת באדם מה להלן פרח בכולו טהור אף כאן פרח בכולו טהור והתם מנא לן דכתיב [4]מראשו ועד רגליו [9] ואיתקש ראשו לרגל [יא] מה להלן כולו הפך לבן [יב] פרח בכולו טהור אף כאן כולו הפך לבן פרח בכולו טהור [13]אמר ר' יוחנן בכל התורה כולה למידין למד מלמד [14]חוץ מן הקדשים שאין דנין למד מלמד דאם כן לא יאמר צפונה באשם ותיתי בג"ש דקדשי [15] קדשים מחטאות [9] לאו למימרא דדבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בגזירה שוה ודלמא משום דאיכא למיפרך מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות [16]קדשים יתירי כתיבי: [17]דבר הלמד מהיקש חוזר ומלמד בקל וחומר **אבל כללו גמר מיניה. מידי דלא חידש בו כגון שחיטת לפון אי הוה כתיבא ביה ולא הוה כתיבא בשאר אשמות גמרי ליה שאר אשמות מיניה דלא חידש הוא אלא יצא מן הכלל** טו) הוא ולמד על דבר שלא נאמר בכלל (לא) והיכי טז) יצא לידון בדבר החדש כגון מתן דמים שבזה למזבח ובזה שיגה ואומר לבהונות: **כיון דאהדריה** יח) **כו'.** וכתיב ט) כי בחטאת האשם הוא כדין חטאת כך דין אשם יח): **אהדריה.** לכללו בין למתן דמים בין לשחיטת לפון ולא היה צריך לכתוב בו שחיטת לפון אלא לעיכובא: **דבעי להוציא.** שאינה כשירה בזר אבל למידה יט) דשחיטה דלאו עבודת כהן היא לא אהדריה דהא בחזרתו כתיב כחטאת האשם הוא לכהן לענין עבודות שבכהן: **א"כ נימא קרא כי בחטאת הוא.** לכהן: **כשאר אשמות יהיה.** הלכך לענין לפון נמי אהדריה וכי כתיב ביה שחיטה כ) בצפון דקרא לעיכובא אתא ושאר אשמות נמי מיניה ילפינן לעיכובא: **למה לי לאקשויי בשחיטתו לחטאת ולעולה.** דכתיב ט) במקום אשר ישחט את החטאת ואת העולה: **מהיכן למדו.** לשחיטת לפון: **אי אקשיה לעולה ולא אקשיה לחטאת הוה אמינא.** בעלמא דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש: **וכי תימא.** אם איתא דחוזר ומלמד בהיקש נקשיה לחטאת ולא לעולה משמיען לך ניחא ליה לאקשויי לעיקר כו': **למימרא.** מדאיצטריך למיהדר ואקושי כא) לעולה ש"מ דבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בהיקש ומהכא נפקא לן בכל דוכתא: **כאשר יורם.** באימורי פר כהן משיח כתיב: **משום דבעי אגמורי יותרת הכבד ושתי כליות כו'.** שהיה צריך ללמד כב) מפר העלם תורת אימוריהן לשעירי עבודת כוכבים דאיתקוש אהדדי לענין הקטרת אימורין כדאמרינן בפרק ב"ש (לעיל מא.) אשה לה' ואתאתם על שגגתם כג) ופר העלם דבר בגופיה לא כתיב יותרת וכליות ומפר כהן משיח גמר בהיקש כדאמרן בפרק בית שמאי (שם לט:) ועשה כד) לפר כאשר עשה לפר זה פר כהן משיח אקשינהו להדדי: **להכי איצטריך כאשר יורם.** בפר כהן משיח ואם אינו ענין לו תנהו לענין פר העלם דניהוי כמאן דכתיבי בפר העלם גופיה דלא ליהוי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש. ואי קשיא הא נפקא לן הך דרשה מועשה לפר זה פר העלם דבר כדאמרן בפרק ב"ש (לעיל מא.) ה"מ לתנא דבי ר' ישמעאל דאמר לפר זה פר העלם אבל לתנא דבי רב דאמר ועשה לפר זה פר יוסי הכיפורים איצטריך כאשר יורם להך דרשה: **ונכתביה בגופיה.** דפר העלם בהדיא ולא ליקשיה לפר כהן משיח הואיל וסוף סוף טרח וכתב כאשר יורם יתירא להכי: **הוה אמינא דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש.** בעלמא דלא הוה ילפינן מהכא מידי: **דבר הלמד בהיקש כו'.** משום דבעי למיבעי בעיא עלה הדר נקיט לה: **אי מדרבא.** מכאשר יורם: **אי מדרבינא.** מאשם מצורע דאיצטריך לאקושי לחטאת ולעולה: **לפריחה.** אם פריחה הלרעת בכל הבגד: **מה להלן פרח בכולה** בה) **טהור.** כדכתיב אם פרוח תפרח וגו' (ויקרא יג): **והשם.** גבי קרחת וגבחת דאדם מגלן דטהורה פריחה דאילו פריחה כי כתיבא בנגע עור בשר כתיב ואילו קרחת וגבחת כתיבי גבי נתקין דמקום שער דרשה וזקן שאין סימניהן שוין לנגעי עור בשר שזה בשער לבן וזה בשער להוב: **ואיתקש ראשו.** נתקי הראש: **אף הכא כו'.** אלמא נתקין בהיקשא ילפינן להו וחוזרין ומלמדין על הבגדים בג"ש: **א"ר יוחנן.** מהכא לא תיתי ראייה דלאו קדשים הוא דאף היקש מלמד בהיקש בו) חוץ מקדשים. ומדע לך שהמדה הזאת שהבאתה אינה למידה בקדשים: **דא"כ הוא.** דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בו) בג"ש: **נא יאמר לפון באשם ויתיבי בג"ש.** דנאמר לקדשי בח) קדשים בחטאת ונאמר קדשי קדשים באשם: **קדשי קדשים יתירי כתיבי.** בהו והוה ליה ט) גזירה שוה מופנה משני לדדין ואין משיבין עליה. גבי חטאת כתיב תשחט החטאת קדש קדשים הוא ובאשם כתיב זאת תורת האשם קדש קדשים הוא [שם ז] ובתרוייהו כתיב בויקא קרא [במדבר יח] לכל חטאתם ולכל אשמם אשר ישיבו לי קדש קדשים לך:

מדתנא

אבל כללו גמר מיניה. מידי דלא חידש בו כגון שחיטת לפון אי הוה כתיבא ביה ולא הוה כתיבא בשאר אשמות גמרי ליה שאר אשמות מיניה דלא חידש הוא אלא יצא מן הכלל טו) הוא ולמד על דבר שלא נאמר בכלל (לא) והיכי טז) יצא לידון בדבר החדש כגון מתן דמים שבזה למזבח ובזה שיגה ואומר לבהונות: **כיון דאהדריה** יח) **כו'.** וכתיב ט) כי בחטאת האשם הוא כדין חטאת כך דין אשם יח): **אהדריה.** לכללו בין למתן דמים בין לשחיטת לפון ולא היה צריך לכתוב בו שחיטת לפון אלא לעיכובא: **דבעי להוציא.** שאינה כשירה בזר אבל למידה יט) דשחיטה דלאו עבודת כהן היא לא אהדריה דהא בחזרתו כתיב כחטאת האשם הוא לכהן לענין עבודות שבכהן: **א"כ נימא קרא כי בחטאת הוא.** לכהן: **כשאר אשמות יהיה.** הלכך לענין לפון נמי אהדריה וכי כתיב ביה שחיטה כ) בצפון דקרא לעיכובא אתא ושאר אשמות נמי מיניה ילפינן לעיכובא: **למה לי לאקשויי בשחיטתו לחטאת ולעולה.** דכתיב ט) במקום אשר ישחט את החטאת ואת העולה: **מהיכן למדו.** לשחיטת לפון: **אי אקשיה לעולה ולא אקשיה לחטאת הוה אמינא.** בעלמא דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש: **וכי תימא.** אם איתא דחוזר ומלמד בהיקש נקשיה לחטאת ולא לעולה משמיען לך ניחא ליה לאקשויי לעיקר כו': **למימרא.** מדאיצטריך למיהדר ואקושי כא) לעולה ש"מ דבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בהיקש ומהכא נפקא לן בכל דוכתא: **כאשר יורם.** באימורי פר כהן משיח כתיב: **משום דבעי אגמורי יותרת הכבד ושתי כליות כו'.** שהיה צריך ללמד כב) מפר העלם תורת אימוריהן לשעירי עבודת כוכבים דאיתקוש אהדדי לענין הקטרת אימורין כדאמרינן בפרק ב"ש (לעיל מא.) אשה לה' ואתאתם על שגגתם כג) ופר העלם דבר בגופיה לא כתיב יותרת וכליות ומפר כהן משיח גמר בהיקש כדאמרן בפרק בית שמאי (שם לט:) ועשה כד) לפר כאשר עשה לפר זה פר כהן משיח אקשינהו להדדי: **להכי איצטריך כאשר יורם.** בפר כהן משיח ואם אינו ענין לו תנהו לענין פר העלם דניהוי כמאן דכתיבי בפר העלם גופיה דלא ליהוי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש. ואי קשיא הא נפקא לן הך דרשה מועשה לפר זה פר העלם דבר כדאמרן בפרק ב"ש (לעיל מא.) ה"מ לתנא דבי ר' ישמעאל דאמר לפר זה פר העלם אבל לתנא דבי רב דאמר ועשה לפר זה פר יוסי הכיפורים איצטריך כאשר יורם להך דרשה: **ונכתביה בגופיה.** דפר העלם בהדיא ולא ליקשיה לפר כהן משיח הואיל וסוף סוף טרח וכתב כאשר יורם יתירא להכי: **הוה אמינא דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש.** בעלמא דלא הוה ילפינן מהכא מידי: **דבר הלמד בהיקש כו'.** משום דבעי למיבעי בעיא עלה הדר נקיט לה: **אי מדרבא.** מכאשר יורם: **אי מדרבינא.** מאשם מצורע דאיצטריך לאקושי לחטאת ולעולה: **לפריחה.** אם פריחה הלרעת בכל הבגד: **מה להלן פרח בכולה** בה) **טהור.** כדכתיב אם פרוח תפרח וגו' (ויקרא יג): **והשם.** גבי קרחת וגבחת דאדם מגלן דטהורה פריחה דאילו פריחה כי כתיבא בנגע עור בשר כתיב ואילו קרחת וגבחת כתיבי גבי נתקין דמקום שער דרשה וזקן שאין סימניהן שוין לנגעי עור בשר שזה בשער לבן וזה בשער להוב: **ואיתקש ראשו.** נתקי הראש: **אף הכא כו'.** אלמא נתקין בהיקשא ילפינן להו וחוזרין ומלמדין על הבגדים בג"ש: **א"ר יוחנן.** מהכא לא תיתי ראייה דלאו קדשים הוא דאף היקש מלמד בהיקש בו) חוץ מקדשים. ומדע לך שהמדה הזאת שהבאתה אינה למידה בקדשים: **דא"כ הוא.** דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בו) בג"ש: **נא יאמר לפון באשם ויתיבי בג"ש.** דנאמר לקדשי בח) קדשים בחטאת ונאמר קדשי קדשים באשם: **קדשי קדשים יתירי כתיבי.** בהו והוה ליה ט) גזירה שוה מופנה משני לדדין ואין משיבין עליה. גבי חטאת כתיב תשחט החטאת קדש קדשים הוא ובאשם כתיב זאת תורת האשם קדש קדשים הוא [שם ז] ובתרוייהו כתיב בויקא קרא [במדבר יח] לכל חטאתם ולכל אשמם אשר ישיבו לי קדש קדשים לך:

מדתנא

עין משפט
נר מצוה

טו א מיי' פרק י"ב מהלכות טומאת צרעת הלכה ח:

תורה אור השלם

1. כַּאֲשֶׁר יוּרַם מִשּׁוֹר זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְהִקְטִירָם הַכֹּהֵן עַל מִזְבַּח הָעֹלָה: ויקרא ד, י
2. וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶתְרֵי הַכֶּבֶס אֶת הַנֶּגַע וְהִנֵּה לֹא הָפַךְ הַנֶּגַע אֶת עֵינוֹ וְהַנֶּגַע לֹא פָשָׂה טָמֵא הוּא בָּאֵשׁ תִּשְׂרְפֶנּוּ פְּחֶתֶת הִוא בְּקָרְחָתוֹ אוֹ בְּגַבַּחְתּוֹ: ויקרא יג נה
3. וְכִי יִהְיֶה בְקָרְחַת אוֹ בְגַבַּחַת נֶגַע לָבָן אֲדַמְדָּם צָרַעַת פֹּרֶחֶת הוּא בְּקָרְחָתוֹ אוֹ בְגַבַּחְתּוֹ: ויקרא יג, מב
4. וְאִם פָּרוֹחַ תִּפְרַח הַצָּרַעַת בָּעוֹר וְכִסְּתָה הַצָּרַעַת אֶת כָּל עוֹר הַנֶּגַע מֵרֹאשׁוֹ וְעַד רַגְלָיו לְכָל מַרְאֵה עֵינֵי הַכֹּהֵן: ויקרא יג, יב

מוסף רש"י

לפריחה בבגדים. אם פרוח תפרח הלרעת ונתמלא כל הבגד (סנהדרין פח.) **שהיא טהורה.** ואע"פ שלא נאמר אלא באדם (ויקרא יג) ואם פרוח תפרח וגו' (נדה יט.):

שיטה מקובצת

אבל כללו גמר מיניה. וא"ת יטענו כל האשמות בהוצאת כמצורע, וי"ל דמזה לא גמר כללו מיניה כיון שזהו החדש עצמו שסותר הכלל. וא"ת מ"מ יטענו נסכים בכל מצורע דמה לא סמך את הכלל כדפי', וי"ל דבמנחות (דף נא.) איכא מישוטא לאין אשמות טעונין נסכים אלא דבר הבא בגדר ונדבה: **אימא** בי אהדריה קרא וכו'. עיין בהשמטות בסוף המסכת: **חטאת** מהיכן למדה. עיין בהשמטות בסוף המסכת: **אי** אקשיה לעולה ולא אקשיה לחטאת. עיין בהשמטות בסוף המסכת: **אי** ליותרת ושתי הכליות בו'. ואע"ג דלעיל (דף מא.) נפקא לן יותרת ושתי הכליות לשעירי ע"ז מלפר, י"ל הייט לתנא דבי ר' ישמעאל אבל הכא איירי אליבא דרבי (מהר"ם): **דאם** כן לא אאבר צפונה באשם. ממילתיה ב) דר' יוחנן בא לומרים שמדה שהבאת למעלה אינה מוכנת לקדש בקדשים (ת"א): **קדש** קדשים יתירא כתיבי. תימה כיון דאיכא ג"ש וילפינן מהדדי הי היקשות דלעיל בחטאת לגלגל אלו דרשות למילף מהיקשא ומ"מ ילפינן מיניה חיבתן לח) מדלא אשמעינן בדוכתא אחריתא דבר הלמד מהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש. **קדשי** קדשים יתירי כתיבי. תימה כיון דילפינן גזרה שוה מהדדי למה לן היקשות דלעיל בחטאת טל) ואשם:

אבל כללו גמר מיניה. מידי דלא חידש בו כגון שחיטת לפון אי הוה כתיבא ביה ולא הוה כתיבא בשאר אשמות גמרי ליה שאר אשמות מיניה דלא חידש הוא אלא יצא מן הכלל טו) הוא ולמד על דבר שלא נאמר בכלל (לא) והיכי טז) יצא לידון בדבר החדש כגון מתן דמים שבזה למזבח ובזה שיגה ואומר לבהונות: **כיון דאהדריה** יח) **כו'.** וכתיב ט) כי בחטאת האשם הוא כדין חטאת כך דין אשם יח): **אהדריה.** לכללו בין למתן דמים בין לשחיטת לפון ולא היה צריך לכתוב בו שחיטת לפון אלא לעיכובא: **דבעי להוציא.** שאינה כשירה בזר אבל למידה יט) דשחיטה דלאו עבודת כהן היא לא אהדריה דהא בחזרתו כתיב כחטאת האשם הוא לכהן לענין עבודות שבכהן: **א"כ נימא קרא כי בחטאת הוא.** לכהן: **כשאר אשמות יהיה.** הלכך לענין לפון נמי אהדריה וכי כתיב ביה שחיטה כ) בצפון דקרא לעיכובא אתא ושאר אשמות נמי מיניה ילפינן לעיכובא: **למה לי לאקשויי בשחיטתו לחטאת ולעולה.** דכתיב ט) במקום אשר ישחט את החטאת ואת העולה: **מהיכן למדו.** לשחיטת לפון: **אי אקשיה לעולה ולא אקשיה לחטאת הוה אמינא.** בעלמא דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש: **וכי תימא.** אם איתא דחוזר ומלמד בהיקש נקשיה לחטאת ולא לעולה משמיען לך ניחא ליה לאקשויי לעיקר כו': **למימרא.** מדאיצטריך למיהדר ואקושי כא) לעולה ש"מ דבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בהיקש ומהכא נפקא לן בכל דוכתא: **כאשר יורם.** באימורי פר כהן משיח כתיב: **משום דבעי אגמורי יותרת הכבד ושתי כליות כו'.** שהיה צריך ללמד כב) מפר העלם תורת אימוריהן לשעירי עבודת כוכבים דאיתקוש אהדדי לענין הקטרת אימורין כדאמרינן בפרק ב"ש (לעיל מא.) אשה לה' ואתאתם על שגגתם כג) ופר העלם דבר בגופיה לא כתיב יותרת וכליות ומפר כהן משיח גמר בהיקש כדאמרן בפרק בית שמאי (שם לט:) ועשה כד) לפר כאשר עשה לפר זה פר כהן משיח אקשינהו להדדי: **להכי איצטריך כאשר יורם.** בפר כהן משיח ואם אינו ענין לו תנהו לענין פר העלם דניהוי כמאן דכתיבי בפר העלם גופיה דלא ליהוי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש. ואי קשיא הא נפקא לן הך דרשה מועשה לפר זה פר העלם דבר כדאמרן בפרק ב"ש (לעיל מא.) ה"מ לתנא דבי ר' ישמעאל דאמר לפר זה פר העלם אבל לתנא דבי רב דאמר ועשה לפר זה פר יוסי הכיפורים איצטריך כאשר יורם להך דרשה: **ונכתביה בגופיה.** דפר העלם בהדיא ולא ליקשיה לפר כהן משיח הואיל וסוף סוף טרח וכתב כאשר יורם יתירא להכי: **הוה אמינא דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש.** בעלמא דלא הוה ילפינן מהכא מידי: **דבר הלמד בהיקש כו'.** משום דבעי למיבעי בעיא עלה הדר נקיט לה: **אי מדרבא.** מכאשר יורם: **אי מדרבינא.** מאשם מצורע דאיצטריך לאקושי לחטאת ולעולה: **לפריחה.** אם פריחה הלרעת בכל הבגד: **מה להלן פרח בכולה** בה) **טהור.** כדכתיב אם פרוח תפרח וגו' (ויקרא יג): **והשם.** גבי קרחת וגבחת דאדם מגלן דטהורה פריחה דאילו פריחה כי כתיבא בנגע עור בשר כתיב ואילו קרחת וגבחת כתיבי גבי נתקין דמקום שער דרשה וזקן שאין סימניהן שוין לנגעי עור בשר שזה בשער לבן וזה בשער להוב: **ואיתקש ראשו.** נתקי הראש: **אף הכא כו'.** אלמא נתקין בהיקשא ילפינן להו וחוזרין ומלמדין על הבגדים בג"ש: **א"ר יוחנן.** מהכא לא תיתי ראייה דלאו קדשים הוא דאף היקש מלמד בהיקש בו) חוץ מקדשים. ומדע לך שהמדה הזאת שהבאתה אינה למידה בקדשים: **דא"כ הוא.** דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בו) בג"ש: **נא יאמר לפון באשם ויתיבי בג"ש.** דנאמר לקדשי בח) קדשים בחטאת ונאמר קדשי קדשים באשם: **קדשי קדשים יתירי כתיבי.** בהו והוה ליה ט) גזירה שוה מופנה משני לדדין ואין משיבין עליה. גבי חטאת כתיב תשחט החטאת קדש קדשים הוא ובאשם כתיב זאת תורת האשם קדש קדשים הוא [שם ז] ובתרוייהו כתיב בויקא קרא [במדבר יח] לכל חטאתם ולכל אשמם אשר ישיבו לי קדש קדשים לך:

מדתנא

מסורת הש"ס

א) [לעיל מא. לקמן נה. מז. יומא מז. מנחות כח. עח. פב.]. **ב)** יומא מז., **ג)** סנהדרין פז: [נדה יט. ושם אימא ר' יומנן וכ"פ בילקוט] וע"ע ערכין יח: ובתוס' ד"ה ואי, **ד)** שבועות י. תמורה כא: ע' ספרי חוקת קכז, ירושי' קידושין פ"א ה"ב, **ה)** ע' ירושי' יבמות פ"ח ה"א, **ו)** ת"כ צו פרש"ד ד ה"א וה"ב, **ז)** [לעיל מא.], **ח)** ויקרא יד יג, **ט)** נדה כב:, **י)** [ע' חולין קיח. תוס' ד"ה אמר ר"י דמתרלי בענין אחר]:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אבל כללו וכו' ולהיכי יצא: **(ב)** ד"ה להכי אליצוך וכו' בפ' ב"ש תינה לתנא דבי ר' ישמעאל:

גליון הש"ס

גמ' ולא ניחוי דבר הלמד בהיקש. ע"ל מז ע"ב תוד"ה ואב"ש: [שם ואיתקש ראשו לרגל מה להלן כולו הפך לבן פרח בכולו טהור. ע' ערכין דף יח ע"ב תוד"ה ואי בעית אימא וכו': שם לאו למימרא דדבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בגז"ש. עי' לקמן דף מו ע"ב בתד"ה לפני וכו'] :שם לאו למימרא דדבר הלמד כו'. עי' לעיל דף מא ע"ל תוד"ה מה להלן:

שינויי נוסחאות

א) אצטריך והאי לגופיה איצטריך (*ש"מ): **ב)** לחטאת א"ל אי אקשיה לעולה ולא אקשיה לחטאת הוה (*ש"מ). וכ"כ כרש"י ותו': **ג)** תימא א"כ ניקשי (*ש"מ): **ד)** ל"ל אינו (*ש"מ): **ה)** אמר דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בהיקש מהכא (*ש"מ): **ו)** תיבת אי ליתא בכתה"י. ועוה: **ז)** ל"ל אלא משום (ש"מ): **ח)** ל"ל ופר העלם דבר של צבור בגופיה כו' (*וש"מ). וכ"כ כרש"י ד"ה משום [ותיבות ופר העלם וכו' הם"ל]: **ט)** וחומ"ר ובנין אב סימן (כתה"י וש"מ): **י)** ל"ל בהיקש (כתה"י, ד"ז, הגר"ב): **יא)** לרגליו (כתה"י, שמב"י): **יב)** נקלא כת"י וכ"מ ליתא תיבות כולו הפך לבן, וכ"ל להלן בסמוך. ונקלא כתה"י ליתא תיבות פרח בכולו. ואחד מהן אבן מיותר (דק"ס): **יג)** בקודש קדשים מחטאת כל"ל. וכ"כ"י נוסף למאי הלכתא כתביה רחמנא לאו (ש"מ) **יד)** [ל"ל קדש (*ש"מ). וכ"כ כרש"י ותוס' בד"ו: **טו)** הכלל ללמד הוא, ללמד עליו דבר שלא כו' (כתה"י): **טז)** ל"ל והיכי דמי (*ש"מ): **יז)** דאהדריה וכתב כי (וליתא תיבת כו') (כתה"י וד"ו). לפנינו ע"פ כה"ו ול"ע. **יח)** אשם זה (*ש"מ): **יט)** ל"ל למידי (כתה"י וב"ש). ל"ל לגבי שחיטה (ש"מ): **כ)** שחיטת צפון ברישא דקרא כו' (כתה"י וכנר"ז בש"מ וב"ש): **כא)** ל"ל לאקושי (*ש"מ): **כב)** ללמוד וכו' תורת אימורין (כתה"י): **כג)** שגגתם חטאתם הרי היא לך כשגגתם ופר כו' (שמכ"י). תיבת ופר הס"ל. וראה לוח ת: **כד)** תיבות ועשה לפר ליתא בכתה"י: **כה)** ל"ל בכולו (*ש"מ): **כו)** בהיקש בכל התורה חוץ (*ש"מ): **כז)** ל"ל ומלמד (כתה"י וד"ו): **כח)** ל"ל קדש וכן בסמוך (*ש"מ): **כט)** תימה אי דבר הלמד וכו' כל"ל ומה שבינתייס נמתק (ש"מ). ועי' ל"ק: **ל)** ל"ל מכחטאת (ש"מ וצ"ק): **לא)** דאי לא כתב [ביה צפון (ב"ש)] לא הוה אמינא דאהדריה קרא למידי דלא בעיא כהונה והאשם כשאר אשמות יהא לא הוה דרשינן כו' כל"ל המתמק (שמכ"י): **לב)** דמים ואימורין למזבח וא"ת אכתי אי דבר כו' כל"ל. ומתיבות דהא לא וכו' לעיל ועד כאן הוא תוספת (ש"מ וב"ש). ועי' ל"ק שהגיה בדרך אחר: **לג)** ל"ל כאשם (צ"ק). וכ"מ הגיה האשם וכגירסתו לעיל (י ב) עי"ש בש"נ אות ו': לד] גי' ל"ק ונילף שאר וע"ש ביאורו: לה] גי' ש"מ האשם כשאר אשם יהא כיון וכו'. [וגרים התיבות שבסוגרייס]. וכ"ק מתקו עש"ב: לו] בשמכ"י נוסף אלא כאשר מזבח השלמים: לז] ל"ל שכעס על אוהבו ומיעט בטרחונו מפני חיבתו כו' חיבתו כו' חיבתו כו' (שמכ"י): לח] בש"מ נוסף וליכא למימר דטוליה להכי הוא דאתא לאשמועינן דדבר הבא בהיקש כו' מדלא (ש"מ). (נראה לפי"ז יש למחוק תיבות ומ"מ ילפינן מיניה חיבתן): **טל]** דכחטאת האשם כל"ל (שמכ"י וב"ש). ועי' שטו"ק בתי': **מ)** נלע"ל ממילתיה דר' יוחנן הוא, ובא להוכיח וכו' (גליון):

מדתנא דבי ר' ישמעאל. בפרק ב"ש (לעיל דף מח.) ומה במקום שלא הושוו קרבן לקרבן ומקומינא התם דקסבר ר' ישמעאל דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בקל וחומר: **בבנין אב.** מה מצינו [ב] שאילות הללו בקדשים נשאלו ואחרבעה שאילות בכל מדה ומדה כגון דבר הלמד בהיקש מהו שילמד בהיקש ובגזרה שוה ובקל וחומר ובבנין אב ודבר הלמד בגזרה שוה מהו שילמד בהיקש ובג"ש וק"ו ובבנין אב [ג] ודבר הלמד בבנין אב מהו שילמד בכולן: **וליטעמיך.** אי משום הא כתביה ליתי מעולה לכתיב בה בהדיא: **שכן מכפרת כו'.** ואין לך לפרש שאילתייהו [יא] מכלן: **מחדא** [יב] **לא אתיא כו'.** מילתא באתיה נפשה היא ולא למיפשט בעיין: **עולה** [יג] לגבי חטאת ואשם לא חשיבה כפרת עשה דידיה כפרה [יד]: **למדנו לחודה.** מכלן בהיקש משלמים שבאה מן המעשר [טו] אם פירש בשעת נדרו ע"מ להביאה ממעות מע"ש: **שם שם.** בשלמים כתיב (דברים כז) וזבחת שלמים ואכלת שם ובמעשר כתיב (שם יד) ואכלת לפני ה' אלהיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגנך תירושך ויצהרך ובכורות: **חולין הוא.** ואנן בקדשים קמיבעיא לן: **אמר אמרה.** האמור [יז] למד קדש ומלמד קדש בתמיה וכי שייכן לריכין שיהו בקדשים [טז] הואיל ומלמד קדש כגון שלמים שפיר מיפשט בעיין דבתר למד מלמד [יח] אזלינן ומר זוטרא סבר בתר מלמד [יט] אזלינן והיינו דאמרינן בעלמא (לעיל דף מה. ולקמן דף ס:) הייתא למ"ד בתר למד אזלינן: **למדנו** [יז] **רבוכה.** חלות מבושלות במים תחילה שבאה סולת ולא קמח: **חלות שבאה סולת מניין.** שאלה מיינן מלה יש בה חלות רקיקין רבוכה חלות שבה מניין שהן סולת: **ס"ל חלות חלות.** נאמר בחלות חלות ונאמר ברבוכה חלות: **מצות מצות.** נאמר ברקיקין מצות ונאמר בחלות מצות ולפינן רקיקין מחלות וחלות למדו מרבוכה ושייכה בגז"ש: **וממאי.** דרקיקין דתורה מצות מצות מחלות דתורה גמרי: **דלמא.** ממצות דכתיב גבי רקיקין מנחת [יח] מאפה גמרי והתם סלת בהדיא כתיב סלת חלות מצות בלולות בשמן ורקיקי מצות משוחים בשמן (ויקרא ב): [יט] **מלמד שמולא.** את כל הפר שלם דאי במנותא היאך הכל יוליא בהולאה אחת הנתחים וקרבו ופרשו: **נאמר לאן רשו וכרעיו.** על ראשו ועל כרעיו (שם ד): **ונאמר להלן ראשו וכרעיו.** בעולת [כ] בן לאן כתיב וערך הכהן את הראש וכתיב וקרבו וכרעיו ירחץ (שם ח): **מה להלן ע"י ניתוח.** היה מקטירו לניתוח כתיב ביה: **אף שריפה של זה ע"י ניתוח.** ובפר כהן משיח קאי: **כשם שפרשו בקרבו בקרבו.** דאיתקש שריפת עורו ובשרו לשריפת קרבו ופרשו [כא]: **מה פרשו בקרבו.** דדבר מגונה הוא להוליאו ולשורפו בעין: ונאמר

לא נכתוב רחמנא בעולה ותיתי מחטאת ואשם. פי' ולכתוב בהדיא לפון בחטאת ואשם [כא] ואם תאמר ולכתוב בזבחי שלמי צבור ונילף עולה מיניהו וי"ל דאיכא למיפרך דמה לזבחי שלמי ליבור שכן זמנן קבוע ועוד דחטאת לא אתי מיניה שכן זכריס ואשם [כב] שכן אינו בליבור וא"ת למה לי לאקושי לקמן (דף נה.) זבחי שלמי ליבור לעולה תיפוק לי בבנין אב וכי תימא דאי אשמעינן דאם קדשי קדשים כעולה הוי מלי למילף מדאיתקש לחטאת [כב] וי"ל דאיכא למיפרך שכן תדיר כדמפרש [כג] בפרק תמיד נשחט (פסחים דף סה.) אי נמי מה לאם שלמים שכן אינן טעונין לפון וא"ת בפ"ק דשבועות (דף ט. ושם) דיליף שעיר דר"ח משעיר חיצון דאינו מכפר אלא על טומאת מקדש וקדשיו דקאמר הואיל וזה בא זמן קבוע ובשעיר הנעשה בחוץ קאמר כדפירש התם בקונטרס דאי מפנימי הוה ליה למיפרך שכן נכנס דמה לפני ולפנים ועוד דאדרבה נילף משעיר המשתלח דמכפר בשאר עבירות אבל השתא אי מחיצון גמר ניחא דדמו אהדדי טפי משעיר המשתלח והשתא אי מחיצון גמר א"כ תפשוט דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב דחיצון גופיה לא ידענא אלא מהיקשא דפנימי [כד] וי"ל דהא אמרינן התם דגילוי מילתא בעלמא הוא דאיכא דגילוי מילתא בעלמא דכיפה (דף כ.) סמיכה בשלמי חובה בבנין אב (משלמי נדבה) [מעולת חובה] והא עולת חובה מכמשפט ילפא דהיינו היקש וי"ל דקושיא בעלמא הוא דפריך התם ממאי דבית הלל כו' דלמא מעולת חובה גמרי כלומר אם תימצי לומר דדבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב ועו"ק [כה] בהקומץ רבה (מנחות דף כא.): נאמר הבא מנחה והבא מלח ונאמר הבא מנחה והבא עליה מה עליה משל ליבור אף מלח משל ליבור ועליה גופייהו לא ידעינן אלא מדאיתקש למזבח דכתיב (ויקרא ו) על העליה אשר על האש אשר על המזבח מה מזבח משל ליבור וכו': **אם** על תודה כו'. הקשה ה"ר יעקב מאורליינ"ש בפרק דם חטאת (לקמן דף לח.) ובפ' התודה (מנחות דף פג.) דאמר מה חטאת אינה באה אלא מן החולין למה לי הא שלמים ותודה שני כתובין הבאין כאחד ואין מלמדין עוד קשה היכי ליף התם מחטאת כיון דאיכא שלמים ותודה דבאין מן המעשר דלא ילפינן בהיקשא דזאת התורה אלא דבר שיכול לנהוג בכל המזכרים בפסוק דמהאי טעמא מיבעי לן קרא בפ"ב דזבילה (דף כ.) עולת [כה] חובה טעונה סמיכה ולא ילפינן מהיקשא דזאת התורה משום דסמיכה לא בעי בכולהו דבכור ומעשר לא בעו סמיכה כדתנן פרק שתי מדות (מנחות דף לב.) וי"ל דכל חובה מקשינן לחטאת מה חטאת דבר שבחובה ואינו בא אלא מן החולין [כו] כדמוכח בפרק התודה (שם דף פג.) ול"ע מנחת נדבה דאינה באה אלא מן החולין מנ"ל וא"ת בפ"ק דחגיגה (דף ח.) דדרים מסת מלמד שאדם מביא חגיגתו מן החולין למה לי הא חובה היא ותיפוק לי מהיקש וי"ל משום דקאמר התם דחגיגה באה נמי מן המעשר איצטריך מסת למימר דאינה באה כל מן המעשר אלא מן החולין ומן המעשר מתרוייהו אי נמי משום דכתיב כאשר יברכך בסיפיה דקרא סלקא דעתך דאתיא ממעשר להכי איצטריך מסת: **אמר אמרה.** [כז] ורבינו שמואל מפרש אימר אמרת שמא אתה רוצה לומר ששייכה בעינן קדש ורבינו תם גריס אמי אמרה ואמי שם חכם ובימות פרק הערל (דף פ.) היינו דשמענא [כח] ליה לאמי כל שממעי אמו לקוי ובכתובות (דף מד:) אמר רבא תני אמי בתולת ישראל ולא בתולת גרים וא"ת דלמר זוטרא לא איפשיטא בעיא וכסוף אלו מנחות (מנחות עו.) אמרינן לאמי תודה וזיזרות באות עשר עשר לאמי תודה בהדיא כתיב בהן פירוש דכתיב ממנו אחד מכל קרבן תרומה לה' ואמר בפרק התודה (שם דף עז:) נאמר כאן תרומה ונאמר להלן בתרומת מעשר תרומה מה להלן אחד מעשרה אף כאן אחד מעשרה וזיזרות מהיקש דאמר מר על זבח תודת שלמיו לרבות שלמי נזיר פי' לכל דין לאמי תודה לעשרה קנין ירושלמית וחלי לוג שמן ושייהו באות י' אלמא דין דתודה אתיא בג"ש חוזרת [כט] ומלמדת בהיקש [ל] ותו בההיא שמעתא לעיל ילפינן דכל המנחות באות עשר בבנין אב מלאמי תודה דאתיא בג"ש מתרומת מעשר ואם כן תפשוט דבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בבנין אב ובההיא שמעתא גופה פריך התם אי ס"ל דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בבנין אב בעי מילף מחביתין וי"ל דתרומת מעשר דהתם חולין הוא דקאמר הכא מעשר דגן חולין הוא ומיהו הך קשיא [לא] לרבינא דס"ל הכא בתר למד אזלינן ובסמוך אמרינן תיקו ודוחק לומר דלרבינא איפשטא ליה כמו כן בעיא דלקמן מההיא דמנחות: [לב] **מה להלן ע"י ניתוח שלא בהפשט.** ואם תאמר היכי ליף מהכא דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בג"ש דילפינן פר יום הכפורים בנתוח שלא בהפשט מפר כהן משיח וניתוח בפר כהן משיח גמרינן מעולה הלא הכ"ג אפילו למד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש כיון [לא] דהוי היימנו ודבר אחר דשלא בהפשט בפר כהן משיח מדאיתקש עור ובשר לפרש יליף כדפירש בקונטרס ודבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בגזירה שוה ושמא אין זה היקש אלא גילוי מילתא בעלמא וי"ל דשלא

מדתנא דבי ר' ישמעאל [ה] דבר הלמד בהיקש מהו שילמד בבנין אב אמר רבי ירמיה לא לכתוב צפונה באשם ותיתי מבנין אב מחטאת למאי הלכתא כתביה לאו למימרא דדבר הלמד בהיקש אין חוזר ומלמד בבנין אב וליטעמיך תיתי מבנין אב מעולה [א] מאי טעמא לא אתי משום דאיכא למיפרך מה לעולה שכן בליל חטאת נמי איכא למיפרך מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי מהי תיתי לא נכתוב רחמנא עולה [ב] ותיתי מחטאת ואשם מה להנך שכן מכפרין לא נכתוב רחמנא בחטאת ותיתי מהנך מה להנך שכן זכרים לא נכתוב באשם ותיתי מהנך מה להנך שכן ישנן בציבור כביחיד דבר הלמד בגז"ש מהו [ה] שילמד בהיקש אמר רב פפא [ג] (ל1) וזאת תורת זבח השלמים [וגו'] [2] אם על תודה [א] למדנו לתודה שבא מן המעשר [ג] מדאשכחן [ב] שלמים דאתו ממעשר שלמים גופייהו מנא לן דכתיב [3] שם [4] שם א"ל מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא [ג] מעשר דגן חולין בעלמא הוא א"ל אמר [ד] אמרה [ה] למד קדש ומלמד קדש דבר הלמד בג"ש [ה] מהו שילמד בג"ש [ה] אמר רמי בר חמא תניא [7] [2] סלת מרבכת למדנו [ג] לרבוכה [ה] שבאה סולת חלות מניין ת"ל [ד] חלות [ו] חלות [ה] רקיקין מניין ת"ל מצות מצות אמר ליה רבינא [ז] ממאי דמצות מצות מחלות גמר דלמא ממאפה תנור גמר אלא אמר רבא [ח] תניא [5] וקרבו ופרשו והוציא מלמד שמוציאו שלם יכול ישרפנו שלם נאמר כאן [5] ראשו [ח] וכרעיו ונאמר להלן [6] ראשו וכרעיו מה להלן ע"י ניתוח אף כאן על ידי ניתוח אי מה להלן בהפשט אף כאן נמי בהפשט תלמוד לומר וקרבו ופרשו מאי תלמודא א"ר פפא כשם שפרשו בקרבו כך בשרו בעורו ותניא [ט] רבי אומר נאמר כאן עור ובשר [ופרש]

מן החולין למה לי הא שלמים ותודה שני כתובין הבאין כאחד ואין מלמדין עוד קשה היכי ליף התם מחטאת כיון דאיכא שלמים ותודה דבאין מן המעשר דלא ילפינן בהיקשא דזאת התורה אלא דבר שיכול לנהוג בכל המזכרים בפסוק דמהאי טעמא מיבעי לן קרא בפ"ב דזבילה (דף כ.) עולת [כה] חובה טעונה סמיכה ולא ילפינן מהיקשא דזאת התורה משום דסמיכה לא בעי בכולהו דבכור ומעשר לא בעו סמיכה כדתנן פרק שתי מדות (מנחות דף לב.) וי"ל דכל חובה מקשינן לחטאת מה חטאת דבר שבחובה ואינו בא אלא מן החולין [כו] כדמוכח בפרק התודה (שם דף פג.) ול"ע מנחת נדבה דאינה באה אלא מן החולין מנ"ל וא"ת בפ"ק דחגיגה (דף ח.) דדרים מסת מלמד שאדם מביא חגיגתו מן החולין למה לי הא חובה היא ותיפוק לי מהיקש וי"ל משום דקאמר התם דחגיגה באה נמי מן המעשר איצטריך מסת למימר דאינה באה כל מן המעשר אלא מן החולין ומן המעשר מתרוייהו אי נמי משום דכתיב כאשר יברכך בסיפיה דקרא סלקא דעתך דאתיא ממעשר להכי איצטריך מסת: **אמר אמרה.** [כז] ורבינו שמואל מפרש אימר אמרת שמא אתה רוצה לומר ששייכה בעינן קדש ורבינו תם גריס אמי אמרה ואמי שם חכם ובימות פרק הערל (דף פ.) היינו דשמענא [כח] ליה לאמי כל שממעי אמו לקוי ובכתובות (דף מד:) אמר רבא תני אמי בתולת ישראל ולא בתולת גרים וא"ת דלמר זוטרא לא איפשיטא בעיא וכסוף אלו מנחות (מנחות עו.) אמרינן לאמי תודה וזיזרות באות עשר עשר לאמי תודה בהדיא כתיב בהן פירוש דכתיב ממנו אחד מכל קרבן תרומה לה' ואמר בפרק התודה (שם דף עז:) נאמר כאן תרומה ונאמר להלן בתרומת מעשר תרומה מה להלן אחד מעשרה אף כאן אחד מעשרה וזיזרות מהיקש דאמר מר על זבח תודת שלמיו לרבות שלמי נזיר פי' לכל דין לאמי תודה לעשרה קנין ירושלמית וחלי לוג שמן ושייהו באות י' אלמא דין דתודה אתיא בג"ש חוזרת [כט] ומלמדת בהיקש [ל] ותו בההיא שמעתא לעיל ילפינן דכל המנחות באות עשר בבנין אב מלאמי תודה דאתיא בג"ש מתרומת מעשר ואם כן תפשוט דבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בבנין אב ובההיא שמעתא גופה פריך התם אי ס"ל דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בבנין אב בעי מילף מחביתין וי"ל דתרומת מעשר דהתם חולין הוא דקאמר הכא מעשר דגן חולין הוא ומיהו הך קשיא [לא] לרבינא דס"ל הכא בתר למד אזלינן ובסמוך אמרינן תיקו ודוחק לומר דלרבינא איפשטא ליה כמו כן בעיא דלקמן מההיא דמנחות: [לב] **מה להלן ע"י ניתוח שלא בהפשט.** ואם תאמר היכי ליף מהכא דדבר הלמד בג"ש חוזר ומלמד בג"ש דילפינן פר יום הכפורים בנתוח שלא בהפשט מפר כהן משיח וניתוח בפר כהן משיח גמרינן מעולה הלא הכ"ג אפילו למד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש כיון [לא] דהוי היימנו ודבר אחר דשלא בהפשט בפר כהן משיח מדאיתקש עור ובשר לפרש יליף כדפירש בקונטרס ודבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בגזירה שוה ושמא אין זה היקש אלא גילוי מילתא בעלמא וי"ל דשלא

[ה] האשם, אבל הכא גבי בנין אב קאיא דולאי היקש אשם כתיב בגופיה יותר מבנין אב. ותיכף דדוקא היינו קודם שיעשו שהקדשים מוקדשים מן החולין לענין למד מלמד אז דתיבו לעיל בקבלא קלה כדי להשוותו לחולין, אבל מאחר שלמדנו שהשיקש מהיקש נשתנה מחולין אז יש לריכים הגמדות ולא לדמות בקבלא קלה (מהר"פ):

[א] מעולה אלא מעולה מאי (כתה"י וש"מ): [ב] נ"ל בעולה (כתה"י וש"מ): [ג] בס"ל יוסף ת"ש דתניא: [ד] נ"ל אימך אמרה (כ"י צ). ועי' תוס' וכ"ש [בד' קודמים נד' כאן סג' הב"ש שיין לתוס' בדף מח, והוא שיבוש, לכוונתו לד' ונ"ל שם נדפס בדף מח התוס' ד"ה אמר אמרה]: [ה] מרש"י כמ"י נראה דגרסי' רבוכה שבתודה כו' [ו] בס"ל חלות חלות לג"ש מה חלות האמורות ברבוכה סולת אף חלות האמורות בכולן סולת והלא רקיקין לא נאמר בהן סולת חלות מנין שיהיו סולת ת"ל מצות מצות לג"ש מה מצות האמורות בכולן סולת אף מצות האמורות בכאן סולת (שמב"י). ועי' דק"ש: [ז] בכתה"י רבא וכ"ה נכון (דק"ס): [ח] ראש וכרעים כל"ל וכן בסמוך וכרש"י (ש"מ): [ט] נ"ל וכל (*ש"מ): [י] בש"מ נוסף ודבר הלמד בק"ו מהו שילמד בהיקש ובג"ש ובק"ו ובבנין אב, וכע"ז בכתה"י: [יא] שאילתנו (*ש"מ): [יב] דיבור זה ליתא בכתה"י וכן מתקו הש"מ, ושם נ"ל מחדא לא אתיא כו'. אי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בבנין אב. תיתי חדא מתרתי דחדא כתיבא וחדא ילפא בהיקשא: [יג] [ד"ה] שכן מכפרין. עולה לגבי כל"ל (שמב"י וב"ש): [יד] אמר האומר כל"ל (כתה"י וד"ו): [טו] נ"ל קדשים (*ש"מ): [טז] נ"ל נמי אזלינן (ש"מ). ועי' מ"ב (לדף נח ע"ב) ד"ה גמרא אמר אמרה. ועי' תוס' מהר"ם וכ"פ יבמות (ע ב) ובהע' המהדיר שם: [יז] נ"ל למדנו לרבוכה שבתודה שבאה סולת ולא קמח והסמ"ד ומה"ד רבוכה. חלות מבושלות במים תחלה והסמ"ד ומה"ד חלות שבתודה וכו' (כתה"י): [יח] נ"ל דמנחת (*ש"מ): [יט] כלן חסר דבור והוציא. משמע בהוצאה אחת (שמב"י): [כ] דפרשו מה פרשו הד"א (*שמב"י): [כא] בש"מ נוסף דאל"כ לא ידעינן ליה בחטאת ואשם גופיה דלא כתיב צפון אלא בעולה: [כב] לחטאת לקמן (שם) וי"ל כו' (ש"מ): [כג] נ"ל כדפריך בפרק אלו דברים (פסחים סו ב). ועי"ש (צ"ק): [כד] נ"ל דאמרינן בהקומץ (ש"מ): [כה] נ"ל עולת (ש"מ): [כו] החולין אף כל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין ושלמים ותודה נמי בכלל דאם אמר הרי עלי אין באין אלא מן החולין כדמוכח (ש"מ וב"ש): [כז] בש"מ נוסף רש"י גריס אמר אמרה כלומר שלא היו יודעים שם החכם שאמרה ולכך אמר אמר אמרה ורבינו שמואל גריס כו': [כח] ס"א דשמענא ליה לאמי זו אינה משנה ובכתובות היינו דשמענא ליה לאמי בתולה בתולות הבתולות וא"ת דלמר זוטרא (שמב"י וב"ש). כפה"ר נשתנה נוסח הספרים, ונלענ"ד שנוסח הס"א כלפינו אלא שנוסף שם עוד מראה מקום לשם אמי והוא בכתובות פב ב היינו דשמענא ליה לאמי [כ"ה כרוב כתה"י שם, ולפינו לאביי דאמר זו אינה משנה. ומש"כ עוד בתולה בתולות הבתולות אלכן כ"ה בכתובות כט ב אבל שם בכל הספרים לא מוזכר אמי אלא רב פפא, וע"ע. ובד' ולנא קידוו סגסה זו בדרך דחוק מאד: [כט] נ"ל וחוזרת (שמב"י): [ל] קשיא בתרייתא קשה לרבינא כל"ל (ש"מ): [לא] כיון שניתן לידרש לענין שלא בהפשט דאינו בא בג"ש בפר כהן משיח אתי ניתוח בהדיה אגב גרירא דהוי היימנו דבר אחר ועוד קשה דשלא בהפשט כו' כל"ל (ש"מ וב"ש). וע"ע מ"ב וס"ק שהגיהו כאופן אחר:

[טז] א מיי' פרק ט"ז מהלכות מעה"ק הלכה ח:
[יז] ב מיי' פ"ז מהלכות מעשר שני הלכה יב:
[יח] ג ד ה מיי' פרק י"ב מהל' מעה"ק הלכה ב:
ו מיי' פ"ז שם הלכה ב:

תורה אור השלם

1. וזאת תורת זבח השלמים אשר יקריב ליהוה:
ויקרא ז, יא
2. אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה חלות מצות בלולת בשמן ורקיקי מצות משחים בשמן וסלת מרבכת חלת בלולת בשמן:
ויקרא ז, יב
3. וזבחתי שלמים ואכלת שם ושמחת לפני יהוה אלהיך:
דברים כז, ז
4. ואכלת לפני יהוה אלהיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגנך תירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך למען תלמד ליראה את יהוה אלהיך כל הימים:
דברים יד, כג
5. ואת עור הפר ואת כל בשרו על ראשו ועל כרעיו וקרבו ופרשו: והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה אל מקום טהור אל שפך הדשן ושרף אתו על עצים באש על שפך הדשן ישרף:
ויקרא ד, יא-יב
6. וערבו בני אהרן הכהנים את הנתחים את הראש ואת הפדר ואת העצים אשר על האש אשר על המזבח: וקרבו וברעיו ירחץ במים והקטיר הכהן את הכל המזבחה עלה אשה ריח ניחוח ליהוה:
ויקרא א, ח-ט

מוסף רש"י

מדאשכחן שלמים. דלחמנא קראה לתודה שלמים דכתיב תודת שלמיו מה שלמים כאים מן המעשר אף תודה כאה מן המעשר אם ילפה מן המעשר אם דגן חולין בעלמא הוא. ומסולין למידין למד מן הלמד (מכות יט.) **וקרבו ופרשו** והוציא. כתו"כ ה"ג לה ולא עור הפר ולא כל בשרו אם לא ראשו ועל כרעיו ורגליו ופרשו. מגמד שמוציאו שלם: **ונאמר להלן ראשו** שלם: **ונאמר להלן ראשו וכרעיו.** שנמר בהקטרה. שנאמר וערבו את הנתחים את הראש ואת הפדר ונאמר והקדיר והכרעים: **כשם שפרשו בקרבו.** שנאמר ואת עור הפר ואת כל בשרו. הקיש הוצאת עור ובשר להוצאת קרבו ופרשו, מה פרשו בקרבו אף בשרו בעורו, וכתיב והוליא ולכך מה הוצאתו בשרו בעורו אף שריפתו כן (יומא סח.):

ליקוטים

סיכום הסוגיא דלמד מן הלמד בקדשים. ראה להלן דף נא ע"ב בליקוטים.

שיטה מקובצת

לא לכתוב צפונה באשם כו' לאמי הלכתא כתביה כו'. תימה דהיכי בעי למילף לענין בנין אב הא איצטריך לאמעוטינן דדבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בג"ש כדקאמר לעיל ולעולם חוזר ומלמד בבנין אב, וי"ל דמ"מ שפיר מוכח דאי סובר דחוזר ומלמד בבנין אב א"כ לשתוק דאפשר דאתם לא בעי לכתבו שלא לצרך ובמקום אחר שמעינו דאין היקש חוזר ומלמד בג"ש. והקשה הר"ש היכי מוכח זה, דלמא ניחא ליה למיכתביה בנופה מדמקום ליה לקוני דהא קאמר לעיל כי האי סברא, דבשלמא לעיל גבי לא לכתוב צפון באשם ומתי בקדשי קדשים ממעטא ליה ליכא למיפרך הכי דהא ג"ש מהיכא כתיב בנופיה כמו היקש דכתיב במקום אשר (שמחנו) (שמחנו) (שמחנו אתו) העולה (שמחנו) (שמחנו אתו) האשם, אבל הכא גבי בנין אב קאיא דולאי היקש מהיכא כתיב בנופיה יותר מבנין אב. ותיכף דדוקא היינו קודם שיעשו שהקדשים מוקדשים מן החולין לענין למד מלמד אז דתיבו לעיל בקבלא קלה כדי להשוותו לחולין, אבל מאחר שלמדנו שהשיקש מהיקש נשתנה מחולין אז יש לריכים הגמדות ולא לדמות בקבלא קלה (מהר"פ):